

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: M 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza zadluženosti domácností v České republice

Analysis of Indebtedness of Households in the Czech Republic

DP-PE-KFU-2009-24

Ivana Klimentová

Vedoucí práce: Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.; katedra financí a účetnictví

Počet stran: 70

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 22. května 2009

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 22. května 2009

.....
Ivana Klimentová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Šárce Hyblerové, Ph.D., za vedení a poskytnutí odborných konzultací a za udělení cenných rad při zpracování této diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině a přátelům za podporu, kterou mi po celou dobu studia projevovali.

RESUMÉ

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou zadlužování českých domácností, která se stále zvyšuje.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol, z nichž tři jsou teoretické a poslední, čtvrtá kapitola, obsahuje případovou studii na dané téma.

V první a druhé kapitole se věnuji především vývoji zadluženosti českých domácností, situaci na trhu úvěrových produktů a rizikům zadluženosti. Druhá kapitola obsahuje rovněž výklad pojmů, které se zadlužeností domácností souvisejí. Dále se zde zabývám charakteristikou dluhů a otázkou pomoci zadluženým domácnostem.

Třetí kapitola popisuje spotřebu domácností a nabídku bankovních spotřebitelských produktů. Zabývám se zde také právní úpravou této oblasti v České republice a úvěrovým procesem. V závěru třetí kapitoly je uveden rovněž popis vybraných produktů konkrétních bankovních institucí.

Poslední kapitola obsahuje případovou studii – modelovou tvorbu rodinného rozpočtu a analýzu příjmů a výdajů. Je zde uvedeno také porovnání jednotlivých bankovních produktů.

SUMMARY

In my thesis I'm concerned with the problems of the indebtedness of households in the Czech Republic, which is continuously increasing.

My thesis is divided into four parts. Three of them are theoretical, the last one is practical and includes a case study on a given subject.

In the first and the second part, the attention is paid to an indebtedness of the czech households, to the situation on the money-market with the loans and to the risks of an indebtedness. The second part includes also the interpretation of the definitions that relates to the indebtedness of czech households. I'm engaged in characterising of the debts and also in a question of help to the debtor households.

The third chapter describes a consumption of the households and the offer of the bank consumers' products. I'm concerned in the Czech legal regulations in this area and in the process of offering a debt, too. There is also describe of selected products of concrete bank institutions in the end of the third chapter.

The last part contains a case study – a model creation of a family budget and an analysis of incomes and expenditures. There you can find also a comparison of some bank products.

KLÍČOVÁ SLOVA

analýza příjmů a výdajů

bankovní instituce

dluhová past

exekuce

hypoteční úvěr

lichva

nebankovní instituce

nízkopříjmová domácnost

riziko

rozpočet

spotřeba

spotřebitelský úvěr

úrok

úvěr

zadluženost

KEY WORDS

analysis of incomes and expenditures

bank institutions

debt-trap

execution

mortgage credit

usury

non-bank institutions

low-income household

risk

budget

consumption

consumer loan

interest

credit

loan

indebtedness

OBSAH

RESUMÉ	4
SUMMARY	5
KLÍČOVÁ SLOVA	6
KEY WORDS	7
OBSAH	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	10
SEZNAM TABULEK	11
SEZNAM OBRÁZKŮ	12
SEZNAM POUŽITÝCH VZORCŮ	12
ÚVOD.....	13
1 VÝVOJ ZADLUŽENOSTI DOMÁCNOSTÍ	15
1.1 Zadluženost domácností v České republice	15
1.2 Tempo zadlužování	17
1.3 Situace na trhu úvěrových produktů	18
1.3.1 Poptávkové faktory	18
1.3.2 Nabídkové faktory	20
2 RIZIKA ZADLUŽENOSTI DOMÁCNOSTÍ	21
2.1 Terminologie používaná v oblasti zadluženosti domácností	21
2.1.1 Dluhová past	21
2.1.2 Lichva	22
2.1.3 Exekuce	22
2.1.4 Insolvenční zákon	23
2.1.4.1 Oddlužení podle insolvenčního zákona	24
2.1.4.2 Klady a zápory insolvenčního zákona	26
2.2 Pomoc zadluženým jedincům i domácnostem	27
2.3 Systém pomoci v oblasti dluhové problematiky	28
2.4 Klasifikace dluhů	29

3 SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ A NABÍDKA BANKOVNÍCH SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRŮ

3.1 Spotřeba českých domácností	34
3.2 Trh s úvěrovými produkty v České republice	37
3.2.1 Nebankovní instituce	40
3.3 Úvěrový proces	42
3.3.1 Úvěrový proces bankovních finančních institucí	42
3.3.2 Úvěrový proces nebankovních finančních institucí	46
3.4 Produkty nabízené bankovními i nebankovními finančními institucemi v ČR	48
3.4.1 Právní úprava spotřebitelského úvěru v České republice	48
3.4.2 Nejčastěji nabízené produkty českých finančních institucí	53
3.5 Nabídka konkrétních úvěrových produktů vybraných bankovních finančních institucí v České republice	56
3.5.1 Úvěrové produkty Komerční banky	56
3.5.2 Úvěrové produkty poskytované Českou spořitelňou	57
3.5.3 Nabídka úvěrových produktů GE Money Bank	58
3.5.4 Nabídka úvěrových produktů Československé obchodní banky (ČSOB)	59
3.5.5 Nabídka úvěrových produktů Poštovní spořitelny	59
3.5.6 Nabídka úvěrových produktů Raiffeisen Bank	60

4 PŘÍPADOVÁ STUDIE – MODELOVÁ TVORBA RODINNÉHO ROZPOČTU; ANALÝZA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ

4.1 Charakteristika modelové rodiny	61
4.2 Příjmy a výdaje rodiny	62
4.3 Výběr spořicího účtu	65
4.4 Rozhodování rodiny o spotřebitelském úvěru	68
4.5 Rozhodování rodiny o hypotečním úvěru	71
4.6 Závěr	76

ZÁVĚR	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
SEZNAM PŘÍLOH	81

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

a.s.	akciová společnost
b.c.	běžné ceny
ČLFA	Česká leasingová a finanční asociace
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
EU	Evropská unie
GE MB	GE Money Bank
HDP	hrubý domácí produkt
KB	Komerční banka
mil.	milión
obr.	obrázek
p.a.	per annum - ročně
PS	Poštovní spořitelna
RPSN	roční procentní sazba nákladů
s. c.	spotřebitelské ceny
tis.	tisíc
tzv.	takzvaný

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Sociální příjmy obyvatel ČR v 1. – 3. čtvrtletí let 2007 a 2008	34
Tabulka č. 2 – Vliv zvýšení spotřebních cen jednotlivých položek spotřebního koše na přírůstek celkových životních nákladů v 1. až 3. čtvrtletí 2008	36
Tabulka č. 3 – Úvěry domácnostem	37
Tabulka č. 4 – Pořadí členských společností ČLFA dle vstupního dluhu ve spotřebitelských úvěrech poskytnutých v roce 2008	41
Tabulka č. 5 – Přehled hrubé a čisté mzdy v 1. čtvrtletí 2009	62
Tabulka č. 6 – Celkové příjmy rodiny za 1. čtvrtletí 2009	62
Tabulka č. 7 – Rodinný rozpočet příjmů a výdajů za 1. čtvrtletí 2009	63
Tabulka č. 8 – Porovnání vybraných spořicích účtů	66
Tabulka č. 9 – Nabídka neúčelových spotřebních úvěrů	69
Tabulka č. 10 – Varianty úvěrů za podmínek vybraných finančních institucí	70
Tabulka č. 11 – Porovnání jednotlivých úvěrů	71
Tabulka č. 12 – Srovnání hypotečních úvěrů	72
Tabulka č. 13 – Poplatky vážící se k hypotečním úvěrům od bank Wüstenrot a Raiffeisenbank	74
Tabulka č. 14 – Srovnání konkrétních hypotečních úvěrů	75

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1 – Úvěrový zlom	16
Obr. č. 2 – Závislost úrokové míry a objemu zadluženosti domácností	19
Obr. č. 3 – Dělení dluhů dle různých hledisek	33
Obr. č. 4 – Celková spotřeba českých domácností a nákup předmětů dlouhodobé spotřeby	35
Obr. č. 5 – Úvěrový proces bankovních finančních institucí	42
Obr. č. 6 – Úvěrový proces nebankovních finančních institucí	46
Obr. č. 7 – Výdaje rodiny za 1. čtvrtletí 2009 dle druhu	64
Obr. č. 9 – Rodinný rozpočet za 1. čtvrtletí 2009 (porovnání příjmů a výdajů)	65

SEZNAM POUŽITÝCH VZORCŮ

Vzorec č. 1 – Vzorec pro výpočet RPSN (roční procentní sazby nákladů)	50
---	----

ÚVOD

Ve své diplomové práci se zabývám analýzou zadluženosti domácností v České republice. Toto téma jsem si vybrala proto, že si myslím, že v dnešní době je to téma velmi aktuální. Růst zadluženosti českých domácností stále stoupá a i když ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie zadluženost Čechů není tak vysoká, přesto jde dle mého názoru o alarmující fakt.

I přesto, že příjmy domácností stále rostou, tento růst je téměř v plné míře pohlcen zvýšenou spotřebou. Pokud lidé na tuto spotřebu nemají finanční prostředky, neváhají se zadlužovat. Ačkoli velkou část úvěrů, které byly českými domácnostmi přijaty, tvoří úvěry na bydlení, stále více Čechů si začíná půjčovat i na věci, na které si předchozí generace mnoho let šetřily. Mění se i pohled na dlužníky. Zatímco dříve byla šetrivost dominantní vlastností našeho národa, zejména několik let po revoluci se začala vytrácet. Z důvodu nových možností, které lidé za socialistického režimu nepoznali, začali měnit své preference a zvyšovat spotřebu, tím došlo i k růstu úvěrů, které byly přijaty domácnostmi. Dle mého názoru i český národ po vzoru svých mnohých sousedů preferuje konzumní způsob života, což s sebou přináší samozřejmě i zvýšenou potřebu finančních prostředků.

S růstem spotřeby a s růstem objemu přijatých úvěrů se zvyšuje také počet těch, kteří svoji situaci přecenili a postupem času přestali být schopní své dluhy splácet. Proto se ve své diplomové práci zabývám i riziky, která zadluženost přináší. Přílišné dluhy mohou člověka připravit nejen o majetek, o příjmy, o domov, ale také o jeho blízké a o jeho důstojnost. Je nezbytné, aby dlužník začal svoji situaci řešit co nejdříve, protože čím déle se rozhodne jednat, v čím horší situaci se nachází, může dojít např. k exekuci, kterou se ve své práci rovněž zabývám.

Nadějí pro dlužníky se stal nový insolvenční zákon, který zadluženým osobám poskytuje naději na lepší život. Vyhlásí-li jedinec osobní bankrot, může začít žít po pěti letech a po splacení minimální částky svého dluhu relativně běžným životem. Je tento nový zákon skutečně nadějí? I tímto tématem se zabývám.

V poslední kapitole, kterou je případová studie, jsem chtěla dokázat, že ač žije dnešní rodina „normálním“ životem a snaží se příliš se nezadlužit, je téměř nemožné pořídit si vlastní bydlení či některé věci dlouhodobé spotřeby bez využití cizích finančních zdrojů.

1 Vývoj zadluženosti domácností

1.1 Zadluženost domácností v České republice

Růst výdajů domácností podporuje ekonomický růst, přičemž nezáleží pouze na tempu růstu jejich spotřeby, ale také na tom, jakou část hrubého domácího produktu (HDP) tyto výdaje představují. V posledních letech růst příjmů domácností pohltila jejich vyšší spotřeba. Zatímco velikost úspor byla téměř totožná, příjmy i spotřeba se zvyšovaly. [9]

Dalším rysem českých domácností je fakt, že i když rostou příjmy, úspory se téměř nezvyšují. Zvýšení příjmů se tak promítá především do zvyšování spotřeby. Pokud srovnáme Českou republiku s jinými evropskými zeměmi, je patrné, že zatímco v devadesátých letech byly české domácnosti mezi těmi, které spořily více, v dnešní době je stále více patrný klesající trend míry jejich úspor, a to více než v ostatních evropských zemích. [7]; [9]

Dále je zřejmé, že roste-li míra nezaměstnanosti, snižuje se také sklon k úsporám domácností. Růst spotřeby domácností pohltil veškeré přírůstky jejich příjmů. Na zvýšenou spotřebu domácnosti vynakládaly i prostředky, které uspořily v předchozích letech. Přibližně od roku 2000 pak došlo i k růstu počtu příjemců spotřebitelských úvěrů. S růstem příjmů domácností stoupá jejich spotřeba ještě výrazněji.

Domácnosti dávaly přednost úsporám před spotřebou ještě na počátku devadesátých let 20. století, což se projevovalo především zakládáním spořicíh účtů u bank, které v této době začaly nabízet více možností, jak zhodnotit peněžní prostředky.

V letech 1995 – 2005 stouplo zadlužení domácností v ČR z částky 35,5 mld. Kč na 282,9 mld. Kč, tedy o více než 800 %. Nejvyšší růst v tomto objemu úvěrů zaznamenaly úvěry krátkodobé. V tomto směru se obyvatelstvo ČR přibližuje ostatním zemím EU, a to hlavně v ochotě lidí přijímat dluhy. [10]

V devadesátých letech je situace na úvěrovém trhu poměrně stabilní, tempo zadlužování českých domácností nezaznamenává žádné výraznější zvraty. Jako důvod tohoto stavu bývá označována neochota spotřebitelů výrazněji se zadlužovat z důvodu nejisté budoucnosti, ekonomických i sociálních změn, vysokých úroků, výkyvů v cenové hladině a také z důvodu nedostatečné produktové nabídky finančních institucí. Bankovní instituce jsou také neochotné poskytovat půjčky drobnějším klientům. [7]

Ke změně této situace dochází přibližně v polovině roku 2000, kdy nastává tzv. „úvěrový zlom“ či „úvěrový boom“ (viz obr. č. 1). Od počátku roku 2000 dochází k reálnému i nominálnímu růstu objemu úvěrů přijatých domácnostmi. Příčiny této změny nalezneme na straně poptávky po úvěrech i na straně jejich nabídky.

Obr. č. 1 – Úvěrový zlom.

Zdroj: finanční server Měsíc [online]. [Cit. 2009-02-18]. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/>>.

Na obr. č. 1 vidíme situaci, ve které nastal „úvěrový zlom“ – přibližně do poloviny roku 2000 se objem úvěrů přijatých domácnostmi významně nemění, od poloviny roku 2000 začíná jejich objem prudce stoupat.

1.2 Tempo zadlužování

Fakt, že tempo zadlužování českých domácností je stále rychlejší, je způsoben zejména těmito skutečnostmi [1]:

1. Existence nízké srovnávací základny.

Do konce devadesátých let byly české domácnosti téměř bez dluhů, proto je výchozí srovnávací základna velmi nízká.

2. Vstup silných ročníků do věku, kdy zakládají rodiny a potřebují tak finanční prostředky zejména k pořízení vlastního bydlení apod.

3. Růst reálných příjmů českých domácností.

4. Stabilizace ekonomiky.

5. Pokles úrokových sazeb.

Úrokové sazby se v uplynulých letech stále snižovaly, což zlevňovalo úvěry a zvyšovalo ochotu lidí půjčovat si a „žít na dluh“.

6. Zjednodušení procesu při vyřízení úvěru.

Ke zjednodušení procesu při vyřízení úvěru jsou finanční instituce nuceny především díky silnému konkurenčnímu boji na trhu finančních služeb.

7. Růst cen nemovitostí, který vede spotřebitele k tomu, aby přijímali vyšší půjčky a hypoteční úvěry.

8. Existence „státu blahobytu“¹.

Podle studie OECD se pouze 4 % Čechů mohou pokládat za skutečně chudé, což je výsledek, který nezaznamenala žádná jiná země na světě. Podle studie je to výsledek toho, jak výkonný sociální systém ČR má. Stát na svůj sociální systém vynakládá 12 % HDP, proto jsou výsledky v této oblasti lepší než v ostatních vyspělých zemích. Sociální dávky i důchody jsou pravidelně valorizovány, tím dochází k udržování nebo dokonce zvyšování příjmové stránky chudých. [8]

9. Nárůst ochoty lidí utrácet.

Součástí české mentality bývala averze k dluhům, která se však v posledních desetiletích výrazně snížila. S růstem životního standardu a rostoucí koupěschopností, která byla vyvolána přírůstkem reálné mzdy, rostla také pozitivní očekávání domácností. Lidé tedy namísto spoření spíše utrácí za zboží a služby. [1]; [7]

V současnosti pokračuje zvyšování zadlužování domácností, ale již s klesající dynamikou. Úroveň zadlužení domácností v poměru k HDP je v porovnání s vyspělými ekonomikami zhruba třetinová. ČNB zatím nehodnotí sektor domácností jako možný zdroj finančních či makroekonomických rizik. [5]

1.3 Situace na trhu úvěrových produktů

Situace na trhu s úvěrovými produkty je ovlivněna jak faktory na straně poptávky po úvěrech, tak faktory na straně nabídky úvěrů.

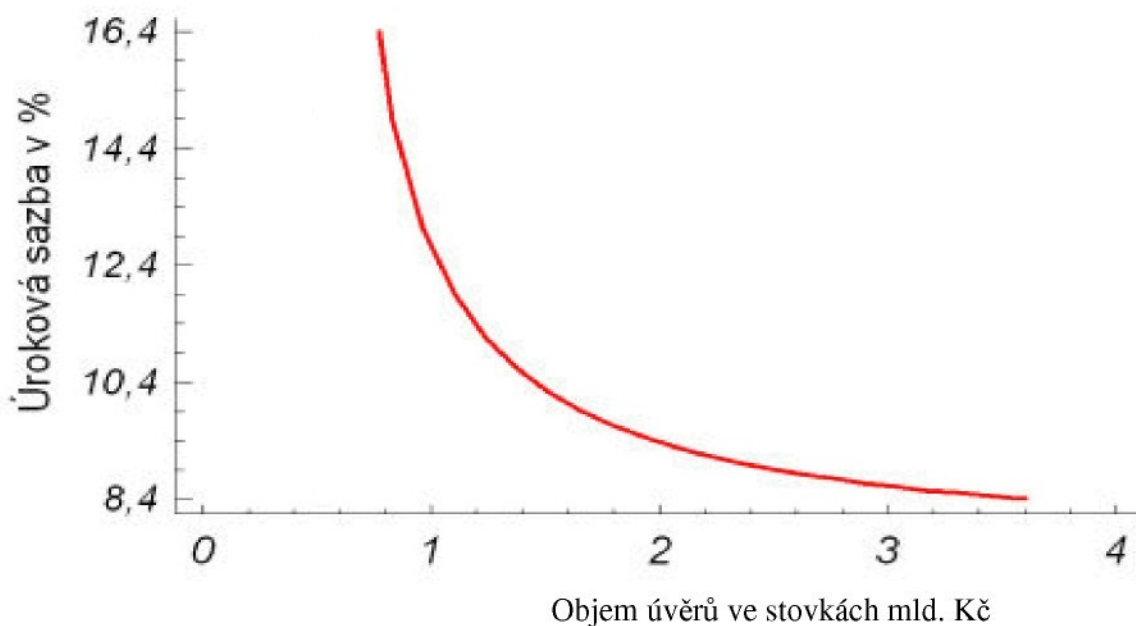
1.3.1 Poptávkové faktory

Mezi nejdůležitější faktory na straně poptávky po úvěrech patří především úrokové sazby, které v podstatě určují cenu vypůjčených finančních prostředků, a jsou tak domácnostmi

¹ Teorie státu blahobytu: jedná se o dokonale konkurenční tržní systém, ve kterém existuje všeobecná rovnováha a vše je alokačně efektivní. Všechny ceny statků jsou rovny mezním nákladům a ceny všech faktorů se rovnají hodnotám svých mezních produktů. Neexistují externality. Různí ekonomové charakterizují „stát blahobytu“ dle různých kritérií. [9]

považovány za nejdůležitější parametr při rozhodování o úvěru. Okolo roku 2000, kdy dochází k ustálení úrokových sazeb, které zároveň klesly pod svůj patnáctiletý průměr, dochází ke vzrůstu poptávky po úvěrech. [7]; [9].

Zejména díky snížení úrokových sazeb tak dochází ke zvýšení poptávky domácností po úvěrech. Při konstrukci poptávky po úvěrech ze strany domácností je zřejmý fakt, že výše úrokové sazby je nejzásadnějším faktorem při rozhodování o úvěru – s poklesem úroku poptávka po úvěrech stoupá. [7]

Obr. č. 2 - *Závislost úrokové sazby a objemu zadluženosti domácností.*

Zdroj: fin. server Měšec [online]. [Cit. 2009-02-18]. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/>>.www.mesec.cz.

Jak je patrné z obr. č. 2, s poklesem úrokové sazby stoupá ochota spotřebitelů se více zadlužovat. Objem zadlužení je na úrokové sazbě negativně závislý. Domácnosti reagují na změnu úrokové sazby s několikaletým zpožděním, a to z důvodu vlivu tzv. „transmisního mechanismu“²

1.3.2 Nabídkové faktory

Hlavním faktorem na straně nabídky, který zvýšil ochotu domácností přijímat úvěry, je posílení konkurence na finančním trhu. To vedlo ke zjednodušení, urychlení i zlevnění celého procesu poskytování úvěrů domácnostem. Nabídka úvěrových produktů, které poskytují bankovní i nebankovní instituce, je v současnosti taková, že každý, kdo má o úvěr zájem, najde zde produkt přesně podle svých potřeb. Jednotlivé typy úvěrů se pak liší zejména cenou, za kterou jsou poskytovány – tedy úrokovou sazbou a roční procentní sazbou nákladů. [7]

² Pomocí transmisního mechanismu ovlivňuje monetární politika rovnovážný důchod, resp. produkci. Aby tento mechanismus fungoval, je nutné dodržení tří podmínek: přírůstek nabídky reálných peněžních zůstatků provedený centrální bankou musí vést ke změně struktury portfolia a ke snížení úrokové sazby. Její změna musí být signifikantní, aby vedla ke zvýšení úrokově citlivých částí autonomních výdajů, tedy agregátní poptávky. Její zvýšení musí vést ke zvýšení úrovně rovnovážné produkce. Není-li splněna jedna z těchto podmínek, dochází k přerušení spojení mezi penězi a produkcí a mechanismus neovlivní úroveň rovnovážné produkce. [2]

2 Rizika zadluženosti českých domácností

České domácnosti jako celek nelze zatím považovat za předlužené. Největším rizikem je v současnosti růst zadlužení tzv. nízkopříjmových skupin. Tyto skupiny obyvatelstva si velmi často na svoji spotřebu půjčují zejména u nebankovních institucí, protože kvůli své špatné bonitě nedosahují na úvěry od institucí bankovních. Hlavně v této skupině roste počet těch, kteří se ocitají v „dluhové pasti“ a nejsou schopni splácet své závazky, což končí často exekucí či vyhlášením osobního bankrotu.

2.1 Terminologie používaná v oblasti zadluženosti domácností

Předlužená domácnost

Za předlužené domácnosti můžeme považovat ty, které v dohledné době nebudou schopné dostát svým závazkům, nemají dostatečný majetek ani dostatečné příjmy k tomu, aby uspokojovaly své životní potřeby. Nemohou ani získat další úvěr. [1]

2.1.1 Dluhová past [1]

Dluhovou pastí rozumíme situaci, ve které nastává výrazné omezení schopnosti splácet úvěry. Jedná se většinou o stav, kdy jedinec (či domácnost) je již natolik zadlužený, že nemá prostředky na splácení svých dosavadních půjček a úvěrů, proto si v úsilí získat finance na jejich splacení přijímá stále nové a nové úvěry. Postupně se dostává do situace, kdy již z důvodu své nedostatečné bonity nedosahuje na úvěry od bankovních institucí, proto začne hledat pomoc u institucí nebankovních, čímž zpravidla finanční prostředky ještě získá, avšak za méně výhodných podmínek, než by tomu bylo u instituce bankovní, a také většinou s vyššími náklady v podobě úroků. Postupně se může dostat až do situace, kdy mu již další prostředky neposkytne ani nebankovní instituce, a tak se ve své tíživé

situaci obrací na různé společnosti či jednotlivce, u nichž získá půjčku za podmínek, které hraničí s lichvou.

Podle statistik českým domácnostem dluhová past zatím nehrozí, protože úspory domácností v bankách stále převyšují objem jejich dluhů. [9]

2.1.2 Lichva

Mnozí věřitelé požadují po svých dlužnících úroky z půjček ve výši, která několikanásobně překračuje výši úroků, která je obvykle požadována českými bankami i většinou nebankovních subjektů. Požaduje-li takto vysoký úrok věřitel prostřednictvím zneužití tísně, rozumové slabosti, nezkušenosti či rozrušení dlužníka, dopouští se tak trestného činu lichvy, který upravuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (§ 253). Za tento trestný čin hrozí pachateli trest odnětí svobody 6 měsíců až 5 let, pokud takovýmto jednáním získal značný majetkový prospěch. Kvůli rozporu s dobrými mravy by byla dohoda o takto vysokých úrocích neplatná, povinnost vrátit půjčku však zůstává.

2.1.3 Exekuce [16]

V září roku 2001 byla zákonem zřízena instituce exekutora – soukromé osoby, která byla státem pověřena k výkonu exekuční činnosti. Tuto oblast upravuje zákon č. 120/201 Sb., exekuční řád. Exekutor vykonává svoji činnost nezávisle, je vázán pouze Ústavou České republiky, zákony a platnými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení.

Exekutor má ze zákona pravomoci k získávání informací o „povinných“ (tj. dlužnících) a jejich majetku. Exekutor má pravomoc také k tomu, aby např. vyznačil záznam do katastru nemovitostí, k odstavení mzdy apod. Exekutor nesmí zabavit pouze věci, které dlužník (povinný) nezbytně potřebuje k uspokojování svých hmotných potřeb či k plnění svých pracovních úkonů. V podstatě může exekutor zabavit téměř vše, o čem má důvod se

domnívat, že patří dlužníkovi. Nařízení exekuce se vztahuje na celý majetek dlužníka, který po uvalení exekuce nesmí se svým majetkem nakládat.

Překvapivým faktem zůstává, že mnoho exekucí, které byly nařízeny, se týkalo především drobných dluhů do deseti tisíc Kč. Jednalo se hlavně o dluhy spjaté s účty za elektřinu, telefon, neplacení povinného zdravotního pojištění apod.

Výkon rozhodnutí (exekuce) je možné provést třemi způsoby:

- zaplacením peněžitě částky;
- uložením jiné povinnosti;
- prodejem zástavy.

Peněžitá částka může být zaplacená buď srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů dlužníka, přikázáním pohledávky např. z bankovních vkladů, prodejem movitých i nemovitých věcí. Výkon rozhodnutí uložením jiné povinnosti může být uskutečněno např. odebráním věci.

Průběh exekuce odebráním věci

Dlužníkovi je doručeno Usnesení o nařízení exekuce spolu s exekučními příkazy. Po odebrání dlužnickových věcí proběhne dražba. Výnos z dražby je použit na úhrady vymáhané pohledávky a nákladů spojených s exekucí. Exekuce trvá, dokud není vymožena celá výše závazku nebo dokud ji soud nezruší.

2.1.4 Insolvenční zákon [18]

Dne 1. července 2007 nabyl účinnosti nový zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který nahradil zákon č. 328/1991 Sb., o řízení konkurzu a vyrovnání. Tento zákon by měl pomoci zejména těm, kteří jsou „předlužení“ – v situaci, kdy jsou v důsledku nemožnosti splácení několika úvěrů nuceni přijímat stále další a další úvěry a půjčky. V insolvenčním zákoně se setkáváme s novým termínem „osobní bankrot“.

Vyhlášením osobního bankrotu mají zadlužení jedinci šanci se oddlužit. Osobní bankrot mohou využít fyzické osoby – nepodnikatelé, velikost jejichž dluhů je mnohdy tak velká, že by nebyli schopni splatit je po celý svůj život.

Dlužník je v platební neschopnosti (v úpadku), pokud má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a své závazky není schopen plnit. V úpadku je i tehdy, pokud je předlužen. K předlužení dochází, jestliže má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

Dlužník má závazky k zajištěným a nezajištěným věřitelům. Zajištěný je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem dlužníka, a to např. zástavním právem.

Soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův stávající či hrozící úpadek, se nazývá insolvenční řízení. Probíhá před insolvenčním soudem. Majetkovou podstatou je dlužníkův majetek, který je určený k uspokojení jeho věřitelů.

2.1.4.1 Oddlužení podle insolvenčního zákona

Insolvenční zákon nabízí dlužníkům dvě možné formy oddlužení – jednak je to oddlužení formou „zpeněžení majetkové podstaty“, další možností je oddlužení formou splátkového kalendáře. Při obou těchto způsobech však dlužník musí splatit minimálně 30 % dlužné částky a musí mít „poctivé záměry zbavit se svých závazků“.

O tom, který způsob oddlužení bude zvolen, rozhodují věřitelé prostou většinou hlasů. V obou případech je na konci splacení alespoň 30 % nezajištěných závazků a vymazání dluhů. V případě písemného souhlasu věřitele je možné, aby dlužník splatil méně než uvedených 30 %.

Pokud dojde k tomu, že dlužník není schopen dodržovat podmínky stanovené insolvenčním zákonem, a to např. z důvodu nemoci, můžou mu být dluhy po skončení pětileté lhůty vymazány i bez toho, aby splatil 30 %.

Zpeněžení majetkové podstaty

Při této formě oddlužení dochází k jednorázovému prodeji veškerého majetku dlužníka, přičemž výnos z prodeje je rozdělen mezi jeho věřitele. Tento způsob je podobný zpeněžení majetku dlužníka v konkurzu. Zde se však do majetku dlužníka nezahrnuje majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení.

K insolvenčnímu řízení dochází po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. Věřitelé jsou uspokojeni pouze majetkem, který dlužník nabyt před zveřejněním tohoto rozhodnutí.

Oddlužení plněním splátkového kalendáře

Majetek dlužníkovi zůstává, platí ze svých budoucích příjmů. Z těch splácí nezajištěným věřitelům, zajištění věřitelé jsou uspokojeni přednostně prostřednictvím zástav. Pokud se dlužník rozhodne k oddlužení pomocí plnění splátkového kalendáře, musí v průběhu pěti let každý měsíc splácet všem nezajištěným věřitelům ze svých příjmů takovou částku, kterou by bylo možné srazit mu, kdyby došlo k exekuci vymáháním přednostních pohledávek.

Dlužník má povinnost po dobu plnění splátkového kalendáře vykonávat výdělečnou činnost a aktivně usilovat o zajištění svého příjmu, dále nesmí zatajovat své příjmy, o kterých je povinen informovat pravdivě insolvenční soud, insolvenčního správce a své věřitele.

Pro tento případ se do příjmů dlužníka započítávají i příjmy mimořádné, jako jsou např. příjmy z dědictví, přijaté dary apod. Takovéto příjmy je dlužník povinen zpeněžit a takto získané prostředky použít k uspokojení věřitelů.

Při tomto způsobu oddlužení jsou věřitelé uspokojováni pouze z příjmů dlužníka, takže dlužníkovi zůstávají neomezená dispoziční práva k věcem, které jsou součástí jeho majetkové podstaty.

2.1.4.2 Klady a zápory insolvenčního zákona [10]

Mezi přínosy tohoto zákona patří především:

- lepší vymahatelnost pohledávek;
- zlepšení pozice dlužníků;
- zlepšení vztahů dlužník – věřitel;
- vyšší stabilita finančního systému, transparentnější a efektivnější prostředí.

Negativa zákona:

Možnost zneužití zákona – jedinec se záměrně zadluží a poté vyhlásí osobní bankrot; po pěti letech střídmějšího života mu jsou dluhy vymazány. Tento jev byl pozorován v zemích, kde obdoba tohoto zákona platí již delší dobu, ne však v takové míře, aby tento negativní rys převážil jeho pozitivní stránky.

Počet osobních bankrotů závisí a bude záviset zejména na:

- fázi hospodářského cyklu;
- sklonu obyvatelstva k zadlužování;
- pohled společnosti na dlužníky a na „osobní bankrotáře“;
- specifických rysech jednotlivých zemí, v nichž zákon či jeho obdoba platí.

2.2 Pomoc zadluženým jedincům i domácnostem [9]; [10]

V současné době existuje mnoho organizací, které vznikly zejména za účelem pomoci zadluženým občanům ČR. Mezi takové patří i Občanské sdružení Spes³.

Občanské sdružení Spes bylo založeno za účelem pomoci předluženým osobám v tíživé majetkové situaci. Jeho cílem je především poskytování odborných rad k řešení této situace. Toto sdružení pomáhá dlužníkům formou internetového i osobního poradenství. Dalším cílem sdružení je vzdělávání široké veřejnosti, a to především vysvětlování základních principů hospodaření a principů finančního trhu.

Sdružení provádí také analýzy a průzkumy finančního trhu. Je členem poradních orgánů Ministerstva financí ČR – Expertní skupiny pro finanční sektor, Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání a Pracovní skupiny pro tvorbu legislativy.

Společnost Spes hájí zájmy dlužníků i tím, že dbá na dodržování práva např. při uzavírání smluv o úvěrech a upozorňuje na pochybení finančních institucí, které je poskytují. Z výzkumu společnosti tohoto sdružení, který proběhl na začátku roku 2006, bylo zjištěno, že praktiky, které hraničí se zákonem, se objevují v bankovním i nebankovním sektoru – u bank, nebankovních poskytovatelů půjček, poskytovatelů spotřebitelských úvěrů a zastaváren.

Mezi nejčastěji zjištěná pochybení poskytovatelů půjček patří:

- nedostatek času k řádnému seznámení se se smlouvou, tedy také rozhodování v časové tísní a ve stresu;
- velké množství poznámek, které jsou psány pod textem, a to často velmi drobným písmem;
- velmi přísné podmínky ručení a zajištění úvěru;
- zájemců o úvěr, kteří nejsou schopni smlouvě porozumět, nikdo smlouvu správně neinterpretuje;

³ Název sdružení odvozen z lat. „spes“ – naděje, obava, starost.

- na reklamních letáčích je uváděna jiná roční procentní sazba nákladů (RPSN), než která je později uvedena ve smlouvě (klient se na základě přečtení letáku mylně domnívá, že RPSN je nižší než ve skutečnosti je, a tak jejímu zjišťování ze smlouvy nevěnuje dostatečnou pozornost);
- zneužívání faktu, že lidé ve finanční tísní zaplatí jakékoli úroky, aby získali půjčku – úroky jsou pak často na pokraji lichvářství.

Z výše uvedených důvodů vyplývá, že při uzavírání smlouvy o poskytnutí úvěru jsou klienti bank i nebankovních institucí v pozici slabší a značně znevýhodněné strany. Pro případné zájemce o úvěr je také poměrně těžké správně se zorientovat ve velkém množství nabízených úvěrových produktů a vybrat si pro ně nejvýhodnější variantu.

2.3 Systém pomoci v oblasti dluhové problematiky [7]

V oblasti dluhové problematiky můžeme systém pomoci rozdělit do tří bodů:

1. Preventivní působení.

Prevence spočívá především v upozorňování veřejnosti na možná rizika a negativní dopady zadluženosti. Jako prevence mají působit např. informační letáky, reklamní spoty v médiích, přednášky ve školách apod.

2. Orientace ve finanční problematice.

Cílem je vytvořit mezi občany ČR povědomí o finanční problematice, a to tak, aby byli zodpovědní a samostatní v této oblasti a aby se dokázali racionálně rozhodovat o případné žádosti o úvěr. Tato oblast je důležitá zejména proto, že čeští občané neměli do roku 1989 téměř žádné zkušenosti se zadlužováním, proto se mnozí z nich v této oblasti neumějí orientovat. Zvyšování orientace ve finanční problematice je zabezpečováno hlavně ve

formě veřejných přednášek a informačních brožur, na obou se podílí např. již zmíněné Sdružení Spes.

3. Vzdělávání pracovníků organizací, na které se dlužníci i věřitelé obracejí.

Cílem je zpřístupňovat pracovníkům těchto organizací informace o dluhové problematice a jejich seznámení s příčinami i důsledky zadlužení. Dále by se tyto pracovníci měli naučit být schopni důkladně pomoci postiženým osobám a vnímat míru zavinění dlužnickovy situace. Zaměstnanci příslušných institucí by měli mít přehled o typech nabízených úvěrových produktů, o legislativě apod. Je také třeba, aby zaměstnanci uměli pomoci i věřitelům, kteří se v důsledku neschopnosti vymoci své pohledávky mohou sami dostat do těžké finanční situace.

2.4 Klasifikace dluhů [1]; [7]

V mnohým evropských zemích je stanoveno členění dluhů legislativně, Česká republika zatím žádné oficiální členění dluhů nemá. Jako příklad uvádím členění dluhů ve Velké Británii, kde jsou dluhy členěny na prioritní (přednostní) a dluhy ostatní (nepřednostní). Při jejich členění však závisí spíše na subjektivním pohledu dlužníka, hranice mezi těmito dvěma skupinami v mnohých případech splývá.

Dluhy prioritní (přednostní)

Dluhy prioritní jsou takové, které je nutno řešit co nejdříve, a tak mají přednost před dluhy ostatními. Jedná se o dluhy se starším datem splatnosti, které představují pro existenci dlužníka největší riziko. Z pohledu nájemníka se může jednat např. o dluhy na nájemném či o dluhy spojené s užíváním bytu, jako je plyn, vodné apod. Neuhrazení těchto dluhů může znamenat ohrožení uspokojování základních životních potřeb.

Dluhy ostatní (nepřednostní)

Jako dluhy nepřednostní jsou nazývány takové dluhy, které mají nejmladší datum splatnosti. Mohou sem být řazeny např. povolené přečerpání účtu, nákup věcí na splátky apod.

Ačkoli v českém bankovním sektoru dosud žádné oficiální členění dluhů není, dluhy je možné rozdělit do skupin dle různých hledisek:

Dělení dluhů domácnosti podle předmětu

Při tomto dělení vycházíme z toho, komu či za co dlužník dluží. Členění prakticky vychází ze zahraničního dělení dluhů na dluhy prioritní a dluhy ostatní (viz výše). Je však sporné, je-li dluh přednostní nebo ne, protože i zdánlivě banální dluh může v budoucnu při jeho neuhrazení znamenat ohrožení životních potřeb dlužníka. Typickým příkladem může být např. nezaplacení pokuty za jízdu městskou hromadnou dopravou bez jízdenky a pozdější exekuce, která může následovat, pokud ji dlužník ignoruje. Z tohoto důvodu není možné dluhy podle tohoto hlediska zcela jednoznačně charakterizovat. Důležitý je také fakt, že neuhrazení některých dluhů, ač se zdají být neprioritní, může znamenat trestný čin a dlužník může být potrestán i odnětím svobody.

Podle předmětu můžeme dluhy rozdělit na následující:

- dluhy na nájemném,
- dluhy na službách spojených s užíváním bytu (elektrická energie, plyn, vodné),
- dluhy na výživném,
- dluhy, které vznikly neplacením poplatků státu nebo obci (zdravotní a sociální pojištění, daně),
- dluhy, které vznikly neplacením závazků ze smluv (hypotéky, splátky za nakoupené zboží).

Dělení dluhů podle situace vzniku

Dělení podle toho, jakým způsobem nebo v jaké situaci dluh vznikl, je dalším možným pohledem na dělení vzniklých dluhů. Smyslem tohoto členění dluhů je upozornit na to, že existuje mnoho příčin vzniku situací, kdy jsou dluhy vytvořeny. Toto členění také vyvrací domněnku, že ten, kdo se stane dlužníkem, musí být nutně nezodpovědná osoba, osoba s nízkými příjmy, s nízkým vzděláním, člověk bez zaměstnání či jinak ohrožený apod. Dále toto dělení upozorňuje na fakt, že v „dluhové pasti“ se každý z nás může ocitnout i bez vlastního přičinění, jako je tomu např. v případě, kdy dluh způsobí manžel či manželka. Tato specifikace dluhů má dále tu výhodu, že může být nápomocna k různým možnostem řešení problematiky zadluženosti.

Dělení dluhů dle situace vzniku:

Dluhy vzniklé neplněním smluvních podmínek

Příkladem tohoto druhu dluhu může být např. neplacení nájemného nebo poplatků za služby spojené s užíváním bytu (tedy porušení podmínek, které byly stanoveny nájemní smlouvou). Kvůli neplnění této povinnosti pak vzniká dluh, který dále narůstá a nese s sebou také nebezpečí ukončení nájemního vztahu ze strany pronajimatele. Mezi tyto dluhy můžeme řadit také např. nesplácení sjednaných splátek, jako je hypoteční úvěr apod.

Dluhy vzniklé neplněním povinností daných zákonem

Dluhem, který vzniká neplněním povinnosti, je např. vyživovací povinnost k nezletilým dětem či k dětem zletilým, které však nejsou schopny samy se živit z důvodu soustavné přípravy na výkon povolání. Neplněním této povinnosti vzniká a následně narůstá dluh na výživném. Neplacení výživného po dobu delší než tři měsíce je navíc považováno za trestný čin. Neplatiči tedy může být udělen dokonce i trest odnětí svobody.

Dluhy vzniklé neplacením pokut

Jedná se o dluhy, které vznikly nečinností pokutovaných osob. Může se jednat o banální záležitosti, jako např. jízda městskou hromadnou dopravou „načerno“ apod. Lidé se většinou domnívají, že při nezaplacení takovéto pokuty jim nehrozí postih, avšak tyto případy často končí i platebním rozkazem se stanovenou pokutou a nemalými úroky či dokonce exekucí.

Dluhy vzniklé z ručitelských závazků

Často se stává, že jinak bezúhonný člověk poskytne svoji pomoc někomu známému, kdo se ocitl v nouzi, a nabídne mu, že bude ručit za jeho dluhy. Nezřídka se pak stává, že dlužník své povinnosti neplní a dlužná částka je pak vymáhána na ručiteli, který musí svůj závazek splnit. Pokud tak neučiní, nese za takové konání také důsledky.

Dluhy, které vznikly v době trvání manželství

Jedná se o situaci, kdy se jeden z manželů zadluží; závazky vůči věřitelům jsou však povinni plnit společně. Pokud ten z manželů, který dluh způsobil, své závazky řádně neplní, věřitel má právo vymáhat svou pohledávku na druhém z manželů, a to i v případě, že manželství již skončilo.

Dělení dluhů vidíme na následujícím obrázku.

Dělení dluhů:

dle situace vzniku:	dle předmětu:	dle důležitosti:
neplnění smluvních podmínek	za nájemné	přednostní
neplnění zákonných povinností	za služby	nepřednostní
neplacení pokut	za výživné	
ručitelských závazků	dluhy státu, obci	
z doby trvání manželství	závazky ze smluv	

Obr. č. 3 – Dělení dluhů dle různých hledisek. Zdroj: vlastní zpracování.

Jak ukazuje obrázek č. 3, dluhy je možné dělit dle vzniku situace (na dluhy z neplnění smluvních podmínek, z neplnění zákonných povinností, z neplacení pokut, z ručení za půjčky, z doby trvání manželství), dle předmětu (na dluhy na nájemném, dluhy za služby, za výživné, dluhy státu a obci, dluhy vzniklé závazky ze smluv) a dle důležitosti (na dluhy přednostní a nepřednostní).

Příčiny vzniku dluhu [1]; [6]

Např. v roce 2005 vzniklo cca 56 % dluhů vlastním zaviněním, z 31 % se na jeho vzniku podílela rodina, necelých 13 % dluhů vzniklo převzetím ručení za dluhy třetí osoby. Od roku 2006 pak klesl podíl dluhů vzniklých vlastním zaviněním a zvýšil se podíl dluhů, na kterých se podílela celá rodina.

3 Spotřeba domácností a nabídka bankovních spotřebitelských úvěrů

3.1 Spotřeba českých domácností

Spotřeba domácností v České republice je výrazně ovlivněna faktem, že spotřebitelé měli po celá desetiletí z důvodu stávající politické situace omezené možnosti. Tento politický režim znamenal nemožnost libovolné spotřeby mnoha komodit. Od první poloviny 90. let se pak projevuje výrazný příklon ke konzumnímu způsobu života, který však znamená také nutnost získávání peněžních prostředků. Tuto situaci řešilo a i v současné době řeší mnoho domácností přijímáním úvěrů prakticky na cokoliv. [6]; [7]

Běžné příjmy sektoru domácností v roce 2008 vzrostly nominálně o 7,9 %, reálně pak o 0,7 %. Největší část těchto příjmů tvoří mzdy, jejichž celkový objem byl nominálně o 10,4 % vyšší než v roce 2007. Objem sociálních příjmů se v porovnání s rokem 2007 zvýšil v roce 2008 o 2,9 %. Jak vidíme z tabulky č. 1, druhou největší položkou sociálních příjmů domácností zůstaly dávky státní sociální podpory. [6]; [10]

	1. – 3. čtvrtletí	1. – 3. čtvrtletí	Meziroční index (v %)	
	2007	2008	nominální	reálný
Dávky nemocenského pojištění	25.981,2	23.971,7	92,3	86,3
Dávky státní sociální podpory	36.351,7	31.909,7	87,8	82,1
Příspěvek na péči	10.313,4	13.765,2	133,5	124,9
Dávky pomoci v hmotné nouzi	3.418,4	2.144,3	62,7	58,7
Dávky podmíněné zdrav. stavem	2.400,6	2.167,5	90,3	84,5
Podpory v nezaměstnanosti	5.413,6	5.267,4	97,3	91,0

Tabulka č. 1 - Sociální příjmy obyvatel ČR v 1. – 3. čtvrtletí let 2007 a 2008 (v mil. Kč).

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [Cit. 2009-02-14].

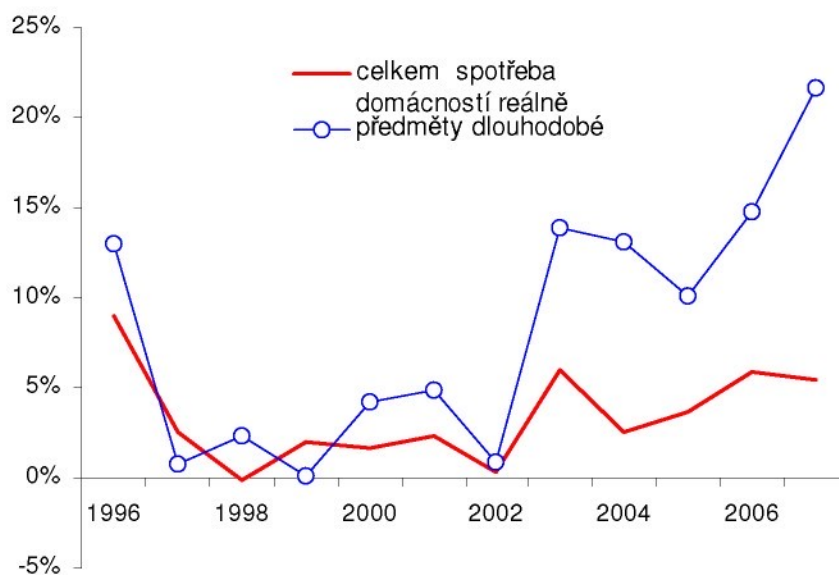
Dostupné z <<http://mpsv.cz/>>.

Z tabulky č. 1 vidíme, že v 1. až 3. čtvrtletí roku 2007 i roku 2008 byly druhou největší částí sociálních příjmů domácností dávky státní sociální podpory; podpory v nezaměstnanosti byly ze sociálních příjmů nejmenší položkou.

Kromě růstu příjmů domácností však vzrostly také jejich životní náklady. Jejich meziroční přírůstek byl v roce 2008 až trojnásobně vyšší. Tento růst byl způsobem především růstem cen nákladů spojených s bydlením. [10]

Statistiky ČSÚ uvádějí, že v letech 1995 – 2000 stoupla spotřeba domácností průměrným ročním tempem o 3 %. V roce 1996 nastává první vrchol meziročních přírůstků spotřeby českých domácností. [6] Spotřeba domácností stoupá i nadále. Během let 2001 – 2007 stoupala spotřeba českých domácností průměrně tempem 3,8 % (v reálném vyjádření). V roce 2007 dosáhly výdaje domácností na konečnou spotřebu reálně 1.543 bil. Kč, což je o 34 % více než v roce 1997. [6]; [9]

Dále byl zaznamenán meziroční nominální růst výdajů spojených s individuální spotřebou, a to nominálně o 9,7 %, reálně pak o 2,4 %. Výdaje na individuální spotřebu jednoho člena domácnosti vzrostly meziročně nominálně o 2,0 %. [7]

Obr. č. 4 - Celková spotřeba českých domácností a nákup předmětů dlouhodobé spotřeby (meziročně v %; reálné vyjádření).

Zdroj: Český statistický úřad [online]. [Cit. 2009-03-15]. Dostupné z <<http://www.csu.cz/>>.

Jak vidíme z obrázku č. 4, na zvýšené spotřebě českých domácností se od roku 2003 podílely hlavně nákupy předmětů dlouhodobé spotřeby. Domácnosti na ně vynakládaly zvýšený objem prostředků v období let 1995 – 2007. Tato zvýšená spotřeba má souvislost především s nákupy a stavbou nových domů a bytů, a také se zvyšujícím se standardem bydlení. [6]

V prvním pololetí roku 2008 ovlivnilo vývoj českého národního hospodářství i finanční situaci domácností mnoho faktorů. Projevil se především pomalejší růst spotřeby domácností a snížení jejich investičních aktivit. Došlo také k vzestupu hladiny spotřebitelských cen. Vliv zvýšení spotřebitelských cen jednotlivých položek spotřebního koše na přírůstek celkových životních nákladů domácností, můžeme vidět v tabulce č. 2.

Položky spotřebního koše	Vliv (v %)	Pořadí
Bydlení,voda,energie,paliva	54,02	1.
Alkoholické nápoje, tabák	15,55	2.
Zdraví	12,93	3.
Stravování a ubytování	7,62	4.
Ostatní zboží a služby	6,62	5.
Rekreace a kultura	4,10	6.
Doprava	2,35	7.
Vzdělávání	0,47	8.
Byt.vybavení,zař.domácnosti	0,29	9.
Potraviny,nealkoholické nápoje	0,02	10.
Pošty a telekomunikace	- 1,40	11.
Odívání a obuv	- 2,57	12.

Tabulka č. 2 - Vliv zvýšení spotřebitelských cen jednotlivých položek spotřebního koše na přírůstek celkových životních nákladů v 1. až 3. čtvrtletí 2008.

Zdroj: Český statistický úřad [online].

[Cit. 2009-03-18]. Dostupné z <<http://csu.cz/>>.

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že zvýšení spotřebitelských cen jednotlivých položek spotřebního koše měl největší vliv na výdaje domácností za bydlení, vodu, energie a paliva. Odívání a obuv bylo zvýšením spotřebitelských cen ovlivněno nejméně.

V prvním pololetí roku 2008 tvořily mzdy největší část příjmů domácností. Nominální průměrné mzdy vzrostly meziročně o více než 9 %, kvůli vysoké míře inflace však reálná

mzda vzrostla jen o 1,9 %. Podstatnou částí celkových příjmů domácností byly příjmy sociálního charakteru, a to i přesto, že díky reformě veřejných rozpočtů došlo k jejich poklesu.

I přes pomalejší růst spotřeby a snížení investičních aktivit domácností se stále prohlubuje zadlužování českých domácností. Objem hypotečních i spotřebních úvěrů nadále roste, i když pomalejším tempem. [10]

	Prosinec 2007		Říjen 2008		Listopad 2008		Prosinec 2008	
	Stav	MS	Stav	MS	Stav	MS	Stav	MS
Úvěry na spotřebu	138,7	2,6	165,2	1,9	167,4	2,3	170,4	3,2
Úvěry na bydlení	514,8	24,0	602,6	9,4	610,3	7,7	618,3	8,0
Ostatní úvěry	72,8	1,5	85,7	- 0,2	87,8	2,0	88,9	1,0
Úvěry celkem	726,3	28,0	853,5	11,2	865,4	11,9	877,5	12,3

Tabulka č. 3 - Úvěry domácnostem (v mld. Kč).

Zdroj: Česká národní banka [online]. [Cit. 2009-03-13]. Dostupné z <<http://www.cnb.cz/>>.

Pozn.: MS... měsíční stav.

Jak je patrné z tabulky č. 3, celkový objem úvěrů neustále roste. Největší růst je zaznamenán u hypotečních a spotřebních úvěrů.

3.2 Trh s úvěrovými produkty v České republice

Úvěrem rozumíme časově omezené úplatné přenechání peněžních prostředků k volnému nebo smluvně vázanému použití. [1] Úvěry je možné členit dle několika hledisek [1]; [3].

Úvěry jsou poskytovány jak na zboží dlouhodobé spotřeby, tak na zboží spotřeby krátkodobé.

- Členění úvěrů podle měn:
 - úvěry korunové;
 - úvěry devizové.

- Členění úvěrů dle času:
 - úvěry krátkodobé (do jednoho roku);
 - úvěry střednědobé (od 1 do 4 let);
 - úvěry dlouhodobé (≥ 4 roky).

- Členění úvěrů podle příjemců:
 - úvěry, jejichž příjemci jsou firmy;
 - úvěry, jejichž příjemci jsou domácnosti;
 - úvěry, jejichž příjemci je veřejný sektor;
 - úvěry, jejichž příjemci jsou ostatní instituce (banky, nebankovní finanční instituce).

- Členění úvěrů dle způsobu provedení:
 - úvěry na úvěrovém účtu – na účtu je stále debetní stav;
 - úvěry na kontokorentním účtu – krátkodobý úvěr, který je klientovi poskytován v určité výši (úvěrový rámec) a který je klientem čerpán dle potřeby.

- Členění úvěrů dle zajištění:
 - úvěry zajištěné osobním zajištěním (ručení) nebo reálným zajištěním (např. zástavní právo);
 - úvěry nezajištěné, kdy banka od dlužníka nevyžaduje žádné zajištění. Tyto úvěry jsou poskytovány především VIP klientům.

- Členění úvěrů podle kvality:
 - úvěry klasifikované – problémové;
 - úvěry neklasifikované – bezproblémové.

- Členění úvěrů dle účelu:
 - úvěry provozní;
 - úvěry investiční;
 - úvěry kapitálové;
 - úvěry spotřební;
 - úvěry devizové;
 - úvěry hypoteční.

Funkce úvěrů v ekonomice [3]

Úvěr má v ekonomice funkci:

- makroekonomickou, tj. jak úvěr působí na makroekonomické ukazatele.
Tuto funkci lze dále dělit na funkce:
 - redistribuční – souvisí s funkcí banky jako zprostředkovatele platebního styku. Záleží na bance, komu, na jak dlouho, jak a za jakou cenu finanční prostředky poskytne;
 - kreační – banka formou vkladů a úvěrů multiplikuje množství peněz v oběhu;
 - emisní – banka poskytnutím úvěru emituje do oběhu bezhotovostní peníze.
- mikroekonomickou, která je představovaná samotným realizovaným platebním stykem.

Trh s úvěrovými produkty je trhem nedokonalým. Typická je informační převaha, která se může projevit na obou stranách: na straně firem, které nabízejí úvěrové produkty, může informační převaha spočívat v tom, že tyto instituce mnohdy nesdělují úplné informace o nákladech, které jsou spojené s úvěrem, čímž neumožňují spotřebitelům rozhodnout se racionálně. Tento fakt se projevuje nejvíce u hotovostních úvěrů, které jsou poskytovány nebankovními institucemi. Informační převaha se však může projevit i na straně poptávky,

a to tehdy, pokud žadatel o úvěrový produkt zatají např. informace o své skutečné dlužnické situaci, ve které se mohl ocitnout v minulosti.

Na trhu úvěrových produktů v České republice nabízejí tyto produkty instituce bankovní (banky, spořitelny a úvěrní družstva) a instituce nebankovní. Stěžejním aktivním produktem bank zůstávají hypoteční úvěry, začínají však stále více financovat i spotřebu domácností. Na druhé straně, nebankovní instituce vždy financovaly spíše spotřebu, v současnosti se začínají zaměřovat i na financování bydlení svých klientů. [7]

3.2.1 Nebankovní instituce [4]

Nebankovní instituce v České republice sdružuje ČLFA – Česká leasingová a finanční asociace. ČLFA je asociace společností, které nabízejí leasing, spotřebitelské úvěry a factoring. Tato asociace byla založena v roce 1991 za účelem podpory rozvoje leasingu a působila pod názvem Asociace leasingových společností ČSFR. Postupně se Asociace začala zabývat i dalšími nebankovními finančními produkty a roku 2005 byl název změněn na Česká leasingová a finanční asociace. Dnes zastupuje společné zájmy poskytovatelů nebankovních finančních produktů, a to leasingu, spotřebitelských i podnikatelských úvěrů a factoringu. Sdružuje všechny významné poskytovatele těchto služeb. V roce 2008 měla ČLFA 70 členských společností. Dvacet nebankovních finančních institucí sdružených v ČLFA, které v roce 2008 poskytly největší objem spotřebitelských úvěrů, vidíme v tabulce č. 4.

	Společnost	Vstupní dluh (mil. Kč)
1.	CETEM ČR, a.s.	12.035,32
2.	GE Money Multiservis, a.s.	11.300,00
3.	Home Credit a.s.	9.611,08
4.	Provident Financial s.r.o.	4.483,00
5.	ESSOX, s.r.o.	3.962,62
6.	GE Money Auto, a.s.	2.566,18
7.	Santander Consumer Finance a.s.	2.360,85
8.	ČSOB Leasing, a.s.	1.773,39
9.	ŠkoFIN s.r.o.	1.139,00
10.	PROFI CREDIT Czech, a.s.	954,20
11.	s Autoleasing, a.s.	943,80
12.	COFIDIS s.r.o.	837,68
13.	Credium, a.s.	742,79
14.	UniCredit Leasing CZ, a.s.	596,40
15.	Raiffeisen-Leasing, s.r.o.	274,60
16.	PSA FINANCE ČESKÁ REPUBLIKA, s.r.o	247,57
17.	Toyota Financial Services Czech, s.r.o.	131,40
18.	VB Leasing CZ, s.r.o.	120,79
19.	D.S. Leasing, a.s.	112,32
20.	Mercedes Benz Financial Services Česká republika s.r.o.	71,57

Tabulka č. 4- *Poradí členských společností ČLFA dle vstupního dluhu ve spotřebitelských úvěrech poskytnutých v roce 2008.*

Zdroj: Česká leasingová a finanční asociace [online]. [Cit. 2009-02-16].

Dostupné z <<http://www.dfa.cz>>.

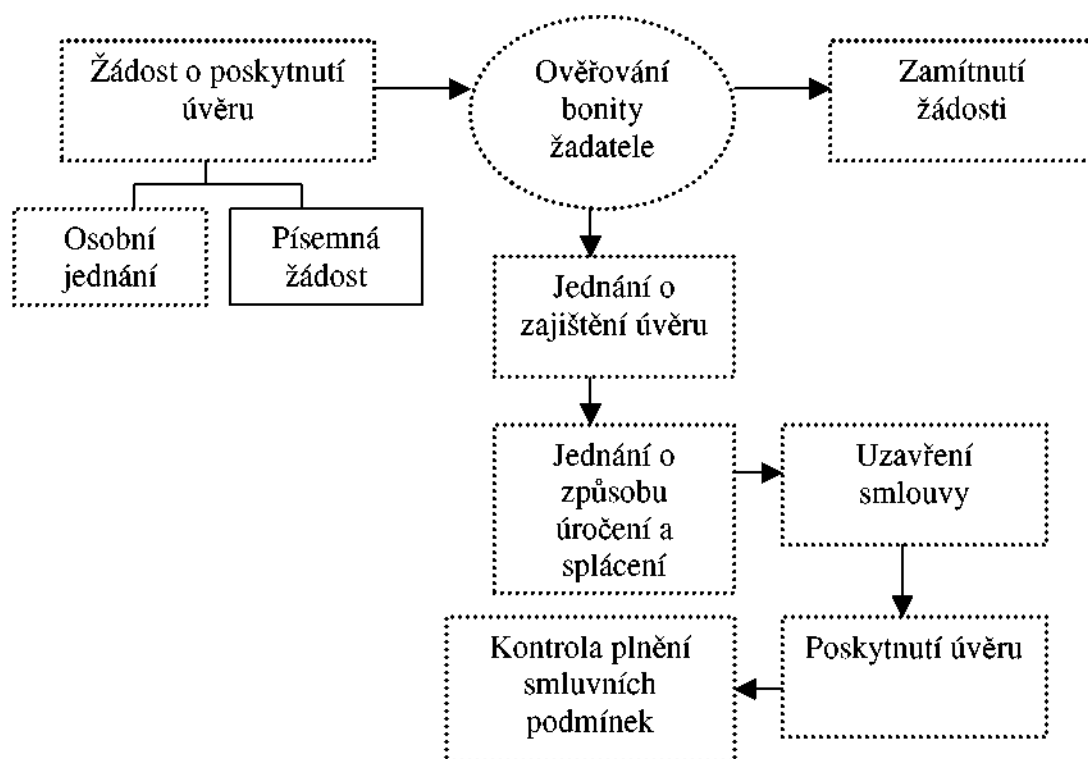
ČLFA se podílí na přípravě právních předpisů, které souvisejí s nebankovními finančními produkty a upravuje postavení společností poskytujících leasing, spotřebitelské úvěry, splátkové prodeje a factoring. Asociace prosazuje, aby organizace, které jsou jejími členy, dodržovaly Etický kodex jednání členských společností, Etický kodex finančního trhu a Kodex jednání členů ČLFA. Zájemci o služby některé ze členských organizací ČLFA si mohou navíc u jiných klientů těchto organizací zjistit jejich spokojenost se službami dané organizace.

Na seznamu členských společností ČLFA nalezneme např. Cetem ČR, a. s., Cofidis s. r. o., ČSOB Leasing, a. s., ESSOX, s. r. o., Home Credit a. s. a mnoho dalších nebankovních institucí.

3.3 Úvěrový proces [1]; [3]

3.3.1 Úvěrový proces bankovních finančních institucí

Úvěrový proces se skládá z několika fází, které jsou zobrazeny na obr. č. 5.

Obr. č. 5 – Úvěrový proces bankovních finančních institucí.
Zpracováno dle [3].

1. Žádost o poskytnutí úvěru

Osobní schůzka

Podání písemné žádosti o bankovní úvěr obvykle předchází osobní jednání, na kterém se žadatel s pracovníkem banky dohodne na typu úvěru. Žadatel sdělí informace o svém příjmu, o případném zajištění úvěru a o tom, jak by chtěl úvěr splácet.

Písemná žádost

V písemné žádosti, která je dále podána, je již nutné uvést konkrétní produkt, o který má žadatel zájem. Dále je třeba uvést údaje sloužící ke správné identifikaci klienta, výpis z rejstříku trestů, požadovaný druh úvěru, částku, měnu, dobu splatnosti, způsob splácení, způsob zajištění. Dále jsou nutné také údaje o měsíčním příjmu a o již čerpaných úvěrech a jiných závazcích.

2. *Ověřování bonity klienta*

Prověření obecných informací o klientovi

Banka zjišťuje, zda údaje uvedené klientem jsou pravdivé. Dále jsou prověřována majetková práva k možné zástavě úvěru.

Prověření celkové finanční situace žadatele o úvěr, obvykle na základě prozkoumání výpisů z účtu žadatele o úvěr.

Propočet bonity klienta

Banky používají k posouzení bonity klienta obvykle vlastní ukazatele. Základní metodou pro rozhodnutí bankovní instituce, zda žadateli poskytne či neposkytne úvěr, je tzv. aplikační scoring, který bankovní instituce provádějí předtím, než je úvěr schválen. Jedná se o propočet finanční situace klienta. Banka v průběhu tohoto procesu důkladně zkoumá možnosti klienta a hodnotí, zda bude moci úvěr splácet. Pohlíží přitom zejména na příjmy domácnosti a na to, jaký je vztah žadatele k životnímu minimu. I po odečtení splátek úvěru by žadateli měla zbýt částka, která je rovna jeden a půl násobku životního minima.

Při hodnocení situace žadatele o úvěr je využíván také úvěrový registr, který obsahuje údaje o zadlužení a platební morálce klientů i u jiných bankovních ústavů. Pokud banka zjistí, že žadatel na úvěr v požadované výši a za požadovaných podmínek nedosáhne, hledá pro žadatele buď jiné řešení (např. nižší částku úvěru, delší splatnost), nebo poskytnutí úvěru odmítne.

Pokud je klient posouzen jako bonitní, úvěrový proces pokračuje dále.

3. Jednání o zajištění úvěru

Cílem tohoto jednání je zajistit řádné splacení úvěru či zamezení ztráty banky v případě jeho nesplacení.

Zajištění může být osobní (ručení třetí osobou) či věcné, kdy je předmětem zajištění věc a bance tak vzniká právo na majetkové hodnoty věci, která je předmětem zajištění. Hodnota zástavy by se měla přibližně rovnat hodnotě poskytovaného úvěru.

Ověřování soudní vymahatelnosti práv banky k předmětu zajištění

Objektivita ocenění předmětu zajištění

Banka má obvykle svého vlastního odborníka, který provede odhad zastavované věci.

Zkoumání likvidity zajištění

Banky preferují předměty s vyšším stupněm likvidity, aby je mohly v případě nesplacení úvěru co nejrychleji převést na peněžní prostředky.

Ověřování stability hodnoty zástavy

Banky požadují, aby cena předmětu, který slouží k zajištění, byla po celou dobu zajištění stálá.

Ověřování možnosti kontroly předmětu zajištění

Pokud je zástavou nemovitost, je hypotéka zapsána do katastru nemovitostí. U movitých věcí je možné požadovat i uložení věci u banky.

4. Jednání o způsob úročení a splacení úvěru; tvorba splátkového kalendáře

Způsob úročení závisí především na druhu úrokové sazby. Rozlišujeme tyto typy úrokových sazeb:

- fixní (pevná) úroková sazba – nemění se po celou dobu splatnosti úvěru;
- pohyblivá úroková sazba – s těsnou vazbou na jinou pohyblivou referenční sazbu (např. úroková sazba na mezibankovním trhu) či s vazbou na vybranou tržní sazbu s předem pevně danými termíny přizpůsobování (změna úrokové sazby závisí na změně referenční sazby);
- pevná sazba s právem její úpravy.

Způsob splácení může být zvolen z těchto možností:

- najednou v době splatnosti, kdy klient splácí na konci období jistinu a úroky z úvěru platí až na konci sjednaných period;
- najednou po uplynutí výpovědní lhůty v případě, kdy je úvěr poskytnut na dobu neurčitou, ale je stanovena výpovědní lhůta, do kdy musí klient úvěr splatit;
- v pravidelných splátkách – v přesných periodách je splácena částka, která se mění v průběhu doby splácení úvěru. Splátka je složena ze splátky jistiny – úmoru, který je po celou dobu splácení stejný, a z úroku, jehož výše se u jednotlivých splátek úvěru může měnit;
- v pravidelných konstantních splátkách – anuitách. Anuita je splátka stejná po celou dobu splácení úvěru. Výše splátky se v závislosti na splacené částce nemění.

5. Uzavření úvěrové smlouvy a poskytnutí úvěru

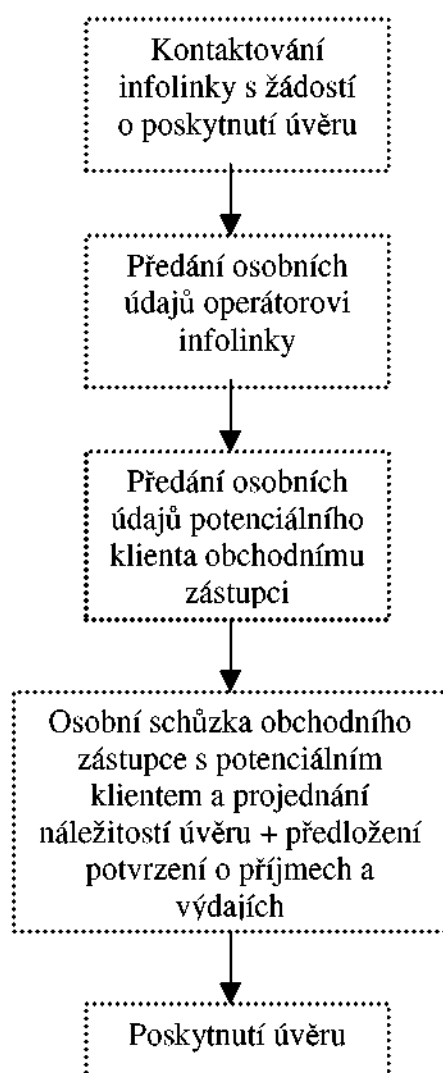
Úvěrová smlouva musí obsahovat: závazek banky a klienta, úrokovou sazbu, podmínky čerpání, sankční podmínky, číslo účtu, měnu, ve které je úvěru poskytnut, částku úvěru, způsob zajištění úvěru.

6. Kontrola plnění sjednaných podmínek

Banka průběžně kontroluje, zda klient dodržuje všechny podmínky, které jsou stanoveny v úvěrové smlouvě.

3.3.2 Úvěrový proces nebankovních finančních institucí

Úvěrový proces probíhající u nebankovních finančních institucí zachycuje následující obrázek.

Obr. č. 6 – Úvěrový proces nebankovních finančních institucí; vlastní zpracování.

Úvěrový proces začíná obvykle tím, že zájemce o úvěr kontaktuje infolinku nebankovního poskytovatele půjček či vyplní formulář na www stránkách poskytovatele. [7] Operátor infolinky si vyžádá zákaznickovy osobní údaje. Kontakt poté předá obchodnímu zástupci, který si s klientem dohodne osobní schůzku. Na schůzce si obchodní zástupce vyžádá potvrzení o zaplacení nájmu, zpravidla za dva až tři měsíce zpětně, případně jiný doklad o výdajích žadatele o úvěr. Dále následuje předložení dokladů a potvrzení o příjmech. Poskytovatelé rychlých půjček většinou nenahlížíjí do registru dlužníků. Po schválení úvěru klient obdrží prostředky buď v hotovosti, nebo jsou mu vyplaceny na účet. Mnoho typů nebankovních institucí poskytují svým klientům tzv. revolvingový účet – klient tak přistupuje k tomu, že pokud po určité období stávající úvěr splácí, je mu, a to bez ohledu na to, zda si to přeje či nikoliv, poskytnut úvěr další.

Jak vidíme, přijme-li spotřebitel úvěr od nebankovní instituce, má sice větší šanci jej získat, ale přijmutím takového úvěru se může postupem času dostat do potíží.

Nejvíce ohroženou skupinou mezi domácnostmi, které jsou zadlužené, zůstávají domácnosti, které mají nízké příjmy. Důvodem je fakt, že pokud takováto domácnost splácí úvěr, tyto splátky jí zmenšují příjem mnohem více než ostatním příjmovým skupinám. Navíc při žádosti o úvěr u bankovní instituce takováto domácnost často neuspěje a pokud poté o úvěr zažádá u nebankovní instituce a získá jej, zadlužuje se ještě více.

3.4 Produkty nabízené bankovními i nebankovními finančními institucemi v České republice

3.4.1 Právní úprava spotřebitelského úvěru v České republice [19]

Poskytování a čerpání spotřebitelských úvěrů se v České republice řídí zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru.

Spotřebitelským úvěrem se rozumí poskytnutí peněžních prostředků, za které je spotřebitel povinen platit. (§ 1)

Spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a v jejíž prospěch je spotřebitelský úvěr sjednáván. (§ 2)

Věřitelem je fyzická či právnická osoba poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo sdružení takovýchto osob. (§ 2)

Roční procentní sazba nákladů

na spotřebitelský úvěr je procentní podíl z dlužné částky, který je spotřebitel povinen zaplatit spotřebiteli za období jednoho roku. (§ 2)

RPSN – Roční procentní sazba nákladů [1]; [8]

RPSN je ekonomický ukazatel, který vypovídá o úrovni platebních podmínek úvěru. Pomocí RPSN může žadatel o úvěr posoudit jeho výhodnost.

Základními parametry pro stanovení RPSN je výše úvěru, termín poskytnutí úvěru, výše jednotlivých splátek, poplatků a dalších plateb, informace o lhůtě splatnosti těchto splátek, poplatků a případných dalších plateb. RPSN v podstatě představuje úhrn všech poplatků a jiných nákladů, které musí dlužník věřiteli podle povinností plynoucích z úvěrové smlouvy zaplatit.

Do výpočtu RPSN zahrnujeme:

- platby splátek (jistina a úrok);
- další platby nákladů na spotřebitelský úvěr, které stanoví zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru;
- poplatky vázané k uzavření smlouvy (např. administrativní poplatky);
- poplatky vážící se k posouzení žádosti o úvěr;
- poplatky za přijetí platby spotřebitelského úvěru;
- poplatky za převod peněžních prostředků a poplatky za vedení účtu, jsou-li nepřiměřeně vysoké a spotřebitel nemá možnost rozhodnout o způsobu placení;
- platby za pojištění či záruku, pokud se jedná o pojištění nebo záruku, která má věřiteli zajistit splacení úvěru v případě jeho smrti, invalidity, pracovní neschopnosti, ztráty zaměstnání apod.;
- odkupní cena předmětu leasingu;
- další poplatky.

Částky hrazené oběma smluvními stranami v různých dobách nemusejí být stejné a ani nemusejí být vždy hrazeny ve stejných intervalech. Intervaly mezi daty, která se používají při výpočtu RPSN, se vyjadřují počtem roků nebo zlomky roku. Pro délku roku je používáno 365 dní, zohledněny jsou dokonce i přestupné roky (366 dnů). Dále je používáno 52 týdnů nebo 12 měsíců o stejné délce. Pro průměrnou délku měsíce se předpokládá 30,41666 dnů (365/12). Výsledek výpočtu je vyjádřen s přesností nejméně na jedno desetinné místo, což je stanoveno Zákonem o spotřebitelském úvěru.

Vzorec pro výpočet roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr: [19]

(1)

$$\sum_{K=1}^{K=m} \frac{AK}{(1+i)^{tK}} = \sum_{K'=1}^{K'=m'} \frac{A'K'}{(1+i)^{tK'}}, \text{ kde:}$$

K... pořadové číslo půjčky téže osoby,

K'... číslo splátky,

AK... výše půjčky číslo K,

A'K'... výše splátky číslo K',

Σ ... celkový souhrn,

m... číslo poslední půjčky,

m'... číslo poslední splátky,

tK... interval vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, a to ode dne půjčky č. 1 do dnů následných půjček č. 2 až m,

tK'... interval vyjádřený v počtu roků a ve zlomcích roku, a to ode dne půjčky č. 1 do dnů splátek či úhrad poplatků č. 1 až m',

i... hledaná RPSN na spotřebitelský úvěr, kterou je možné spočítat, jsou-li hodnoty ostatních veličin známy (ze smlouvy či odjinud).

Platby, které je třeba při výpočtu RPSN zohlednit, stanoví Zákon o spotřebitelském úvěru. Každá smlouva o spotřebitelském úvěru nemusí obsahovat údaj o RPSN, a to zejména z důvodu, že pro určité typy spotřebitelských úvěrů není možné za určitých okolností RPSN stanovit. Jedná se např. o situace, kdy nejsou předem známy výše a termíny budoucích půjček a splátek. V těchto situacích Smlouva o spotřebitelském úvěru může i nemusí obsahovat údaj o výši RPSN.

U jednoho úvěru může být stanovena rozdílná RPSN a úroková sazba.

Pro posouzení výhodnosti či nevýhodnosti úvěru bývá kromě ukazatele RPSN používán také údaj o úrokové sazbě, který bývá uveden nejčastěji na roční či měsíční bázi, setkáme se však také s úrokovou sazbou, která je stanovena týdně, pololetně, čtvrtletně či dokonce denně.

Výhodou RPSN je, že umožňuje získat lepší přehled o úvěrech jednotlivých finančních institucí, jedná se totiž o jednotný ukazatel. Ukazatel RPSN jsou totiž všichni věřitelé povinni uvádět na roční bázi. Tento fakt usnadňuje orientaci spotřebitelů. Pokud by se chtěl spotřebitel orientovat pouze podle úrokové míry, může být poněkud zmaten tím, že různé instituce uvádějí úrokové sazby vypočítané na různých bázích – roční, měsíční, pololetní apod. Další výhodou, kterou má roční procentní sazba nákladů, je fakt, že RPSN zohledňuje nejen platby jistiny a úroků, ale také platby některých dalších nákladů, které stanoví zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru.

Pokud je nabízen spotřebitelský úvěr nebo zprostředkování smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, reklamou nebo nabídkou zboží či služby obsahující úrokovou sazbu nebo údaje týkající se nákladů na úvěr, musí být jejich součástí také RPSN na spotřebitelský úvěr nebo příklad jejího výpočtu. (§ 3)

Smlouva, ve které je sjednáván spotřebitelský úvěr, musí být uzavřena písemně, přičemž jedno vyhotovení smlouvy musí obdržet spotřebitel. Tato smlouva musí obsahovat:

- stanovení RPSN na spotřebitelský úvěr,
- stanovení podmínek, za kterých může být RPSN upravena,
- stanovení maximální výše spotřebitelského úvěru,
- výše jednotlivých splátek a jejich počtu a přesného časového rozvržení,
- stanovení jednotlivých plateb.

Pokud smlouva o spotřebitelském úvěru umožňuje změnu výše RPSN nebo změnu výše plateb, které souvisejí s úvěrem, které nebyly v době výpočtu vyčíslitelné, je nutné při

výpočtu vycházet z předpokladu, že úrok a ostatní platby zůstávají neměnné a budou platit do konce platnosti smlouvy, na jejímž základě byl spotřebitelský úvěr sjednán.

Pokud nelze RPSN stanovit, musí věřitel ve smlouvě o spotřebitelském úvěru uvést maximální výši úvěru, výši plateb, které souvisejí s úvěrem a podmínky, za kterých lze tyto platby měnit. (§ 5)

Pokud nesplňuje smlouva o spotřebitelském úvěru podmínky stanovené zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, je spotřebitelský úvěr považován za úvěr úročený vyšší diskontní sazbou, která byla stanovena ČNB pro příslušné období v době, kdy byla smlouva o spotřebitelském úvěru uzavřena. V takovémto případě se i ostatní platby související se spotřebitelským úvěrem stávají neplatnými, a to ode dne, kdy spotřebitel tuto skutečnost uplatní u svého věřitele. (§ 6)

Kromě uvedeného zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, jsou v ČR náležitosti úvěrových smluv, postavení věřitelů v úvěrových vztazích i postup při řešení sporů z úvěrové smlouvy upraveny také těmito právními předpisy:

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, kde je v § 657 a 658 upravena smlouva o půjčce;
- zákon č. 531/1991 Sb., obchodní zákoník, kde je v § 497 až 507 upravena smlouva o úvěru;
- zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb.;
- zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád;
- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele;
- zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy;
- zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci;
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách;
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu;
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi;

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení – insolvenční zákon;
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád;
- zákon č. 216/2004 Sb., o rozhodčím řízení;
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí;
- vyhláška č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům;
- nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroku z prodlení a poplatků z prodlení podle Občanského zákoníku;

nařízení vlády č. 68/1998 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, na kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

3.4.2 Nejčastěji nabízené produkty českých finančních institucí

Povolený debet – kontokorentní úvěr

Jedná se v podstatě o krátkodobý úvěr. Banka poskytuje majiteli účtu možnost čerpat peněžní prostředky na jeho běžném účtu do mínusu. Výhodou je, že klient může čerpat peníze z takového úvěru v libovolném okamžiku, právě tehdy, když potřebuje. Není tedy třeba, aby pokaždé znovu žádal banku o poskytnutí půjčky. Kontokorentní úvěr tak lze použít jako pohotový zdroj peněz. Výhodou je také fakt, že banka obvykle nezkoumá účel, na který jsou prostředky z kontokorentu vynaloženy. U některých bank je rovněž možné využívat tzv. „bezúročné období“ – tzn., že pokud klient vypůjčenou částku vrátí do stanoveného počtu dní, neplatí z ní žádné úroky. Nevýhodou je, že za takovýto typ úvěru klient bance většinou platí i tehdy, když jej nevyužívá – v podstatě tedy platí za to, že má možnost úvěr kdykoli použít. Dále je třeba, aby byl debet minimálně jednou za určité období (většinou jeden rok) vyrovnán – tedy aby účet klienta měl minimální použitelný zůstatek 0 Kč. Je stanovena také částka, do které je možno úvěr čerpat. Při překročení této povolené částky je pak účtováno penále.

Nákupní úvěrová karta

Tyto typy karet bývají vydávány splátkovými společnostmi a nejsou vázány na běžný účet v bance. Majitel karty může kdykoliv nakoupit zboží (služby) u obchodníka (hotově či na splátky) nebo získat hotovost z bankomatů. Jedná-li se o kartu s mezinárodní platností, je možné využívat ji v obchodech po celém světě. Při využívání karet se obvykle neplatí žádné poplatky.

Kreditní karta⁴

Aby byla fyzické osobě vydána kreditní karta, je obvykle nutné, aby měl u dané banky vedený také běžný účet. Banka obvykle ověřuje bonitu klienta důkladněji než např. úvěrová společnost. Výhodou kreditní karty je, že umožňuje svému majiteli mít stále k dispozici určitou finanční rezervu. Na českém finančním trhu je nabídka kreditních karet poměrně široká, potenciální klient se tak může podle různých podmínek také rozhodnout pro určitou banku nebo pro určitý typ produktu, které se značně liší, např. úrokovými sazbami, které se pohybují od dvanácti až do třiceti procent.

Spotřebitelský úvěr

Jedná se o půjčku fyzickým osobám na financování jejich nenadálých finančních potřeb. Spotřebitelský úvěr může být účelový (jeho využití je v tomto případě vymezeno smlouvou) nebo neúčelový. Poskytování i čerpání spotřebitelského úvěru se řídí zvláštním zákonem – Zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru. Výhodou tohoto typu úvěru je, že umožňuje spotřebiteli získat prostředky prakticky na cokoli – může sloužit jak k nákupu spotřebního zboží, tak např. i k financování služeb či rekonstrukce bytu apod. Nevýhodou je, že tento úvěr bývá obvykle úročen vyšší úrokovou sazbou, než je tomu např. u půjček na bydlení. Potenciální dlužník

⁴ Platební karty dělíme z hlediska zúčtování transakcí na tři skupiny: [16] „**Charge karta**“ – držitelům karty je umožněn nákup na úvěr, za který ručí společnost, která kartu vydala. Držitel dostává pravidelně výpis všech plateb, které musí do doby splatnosti uhradit. „**Kreditní karta**“ – držitel dostává od vydavatele karty (banky) úvěr na nákup zboží a služeb, který je ihned v okamžiku vzniku dluhu připsán na vrub jeho účtu. „**Debetní karta**“ – držitel karty může čerpat pouze do výše svého debetního zůstatku na běžném bankovním účtu, ke kterému byla karta vydána.

by měl tedy vždy zvážit, je-li pro něj výhodnější spotřebitelský úvěr či jiný typ úvěru (např. při zvažování půjčky na rekonstrukci bydlení je spotřebitelský úvěr zbytečně drahou variantou řešení, výhodnější bývá hypoteční úvěr).

Splátkový prodej

Prodej na splátky je hojně využíván např. na financování kuchyní, kuchyňských spotřebičů, automobilů, menších strojů apod. Výhodou je, že spotřebitel si může pořídit zboží v kterémkoli okamžiku, i když na něj zrovna nemá dostatek prostředků. Smlouvu o splátkovém prodeji je možné uzavřít přímo na prodejním místě, kde chce spotřebitel zboží (službu) zakoupit, a to doslova během pár minut, bez zbytečné administrativy. K uzavření smlouvy o splátkovém prodeji je obvykle třeba předložit dva doklady totožnosti, případně doklad o příjmu či kontakt na zaměstnavatele. S klientem je pak uzavřena kupní smlouva, která obsahuje také splátkový kalendář. Klient pak platí pravidelné (většinou měsíční) splátky až do doby, kdy splatí celou sjednanou částku.

Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr patří mezi nejčastější způsoby financování pořízení bydlení či jeho rekonstrukce apod. Často bývá k tomuto účelu využíváno také stavební spoření, případně kombinace hypotečního úvěru a stavebního spoření. Minimální výše hypotečního úvěru se obvykle pohybuje okolo 300.000 Kč a jeho výše je omezena hodnotou zastavené nemovitosti. Obvyklá výše hypotečního úvěru je v současnosti 70 – 100 % hodnoty zastavené nemovitosti. Většina našich bank vyžaduje, aby si klient k poskytnuté hypotéce sjednal rovněž životní pojištění, které mnoho bank v současné době poskytuje k uzavření smlouvy o poskytnutí hypotečního úvěru zdarma.. Z pohledu ekonomů je pro spotřebitele rizikovější hypoteční úvěr nežli úvěr spotřebitelský, protože při dlouhé době splatnosti hypotečního úvěru nemůže člověk úplně přesně odhadnout, jak se bude v takovémto časovém horizontu vyvíjet jeho finanční situace.

3.5 Nabídka konkrétních úvěrových produktů vybraných bankovních finančních institucí v České republice

Na bankovním trhu s finančními produkty v České republice působí mnoho bank i spořitelních a úvěrních družstev, jejichž seznam uvádím v příloze č. 1.

Jak vidíme z tohoto seznamu bankovních institucí, na bankovním trhu ČR působí celkem 42 bank a úvěrních a spořitelních družstev⁵. Většinu tvoří banky (35 institucí), na trhu je pak 7 spořitelních a úvěrních či úvěrních družstev. 29 bankovních institucí jsou české právnické osoby, 13 institucí jsou pak osoby zahraniční.

Z údajů uvedených v příloze č. 1 vyplývá, že posoudíme-li údaje o hospodářském výsledku za rok 2008, mezi nejvýznamnější banky v ČR patří Komerční banka, a. s., Česká spořitelna, a. s. a GE Money Bank, a. s., nabídce jejichž úvěrových produktů se budu dále věnovat. Dále se zaměřím také na úvěrové produkty Československé obchodní banky, Poštovní spořitelny a Raiffeisenbank. Zabývám se zde pouze vybranými úvěrovými produkty těchto bank.

3.5.1 Úvěrové produkty Komerční banky, a. s.

„Perfektní půjčka“ („Půjčka bez rizika“)

Jedná se o neúčelový hotovostní úvěr, o který může žádat fyzická osoba – občan, který dosáhl věku minimálně 18 let. Klient nesmí během splácení úvěru přesáhnout věk 62 let. Perfektní půjčka slouží k financování osobních – nepodnikatelských potřeb klienta. Žadatel musí mít u Komerční banky vedený běžný účet. Doba splatnosti úvěru činí minimálně 1 rok, maximálně pak 6 let. Úvěr je poskytován na částky od 30.000 Kč, maximální výše

⁵ Stav k 31. 3. 2009.

úvěru je 250.000 Kč. Zajištění úvěru není vždy vyžadováno. Pokud je vyžadováno, je možné jako způsob zajištění zvolit vklad u KB, zajištění pomocí ručitele nebo založení stavebního spoření u stavební spořitelny Komerční banky – Modré pyramidy. U částek nad 250.000 Kč je zajištění požadováno vždy. Předčasné splacení úvěru je zdarma. Žadatel navíc získává zdarma pojištění schopnosti splácet. Úroková sazba i RPSN se pohybují od 14,9 %, jejich výše závisí na délce splatnosti úvěru a na jeho konkrétní výši.

„Osobní úvěr“

Osobní úvěr Komerční banky je poskytován jako neúčelový hotovostní úvěr nebo bezhotovostní úvěr, a to žadatelům, který mají v KB založený běžný účet. Doba splatnosti Osobního úvěru je maximálně 6 let. Minimální výše úvěru je 30.000 Kč, maximální výše je pak 500.000 Kč. U úvěrů do částky 250.000 Kč nebývá vyžadováno zajištění. Pokud chce dlužník splatit Osobní úvěr předčasně, může tak učinit zdarma. I k tomuto úvěru poskytuje KB pojištění schopnosti splácet zdarma. Úroková sazba se pohybuje od 8,82 %.

„Modrá půjčka“

Modrá půjčka je neúčelový hotovostní úvěr pro klienty Modré pyramidy – stavební spořitelny. Je nutné, aby měl žadatel o úvěr vedený v KB svůj běžný účet. Maximální doba splatnosti Modré půjčky je 7 let. Minimální výše úvěru je 30.000 Kč. Maximální částka, kterou si žadatel může u banky půjčit, je 250.000 Kč. Modrá půjčka je poskytována bez zajištění, předčasné splacení úvěru je umožněno zdarma. Úroková sazba se pohybuje od 15,9 %.

3.5.2 Úvěrové produkty poskytované Českou spořitelnou, a. s.

„Snadná půjčka“

Jedná se o půjčku, kterou může občan – fyzická osoba získat i tehdy, nemá-li u České spořitelny vedený účet. Půjčka je poskytována i bez zajištění. Doba splatnosti je až sedm

let. Úvěr je poskytován na částky od patnácti do dvou set tisíc Kč. Úvěr lze splatit i předčasně, a to za poplatek 4 % z výše mimořádné splátky. Minimální úroková sazba činí 7,5 %, RPSN je od 9,51 %. K vyřízení smlouvy o půjčce stačí jeden doklad totožnosti. Úvěr je neúčelový a je vyřízen i během několika minut. Splátky si občan může zvolit podle svých možností a může se také pojistit pro případ, že by půjčku nemohl splácet.

„Hotovostní úvěr“

Stejně jako u Snadné půjčky, ani pro získání této půjčky není nutné, aby měl občan – fyzická osoba u České spořitelny vedený účet. Žadateli o úvěr stačí pouze jeden doklad totožnosti. Tento neúčelový úvěr je do 200.000 Kč poskytován bez zajištění, na vyšší částky požaduje Česká spořitelna zřízení zástavního práva k pohledávce z vkladu. Doba splatnosti je až 6 let. Výše úvěru činí minimálně 15.000 Kč, maximální výše půjčky není stanovena, řídí se úvěrovou potřebou žadatele o úvěr a jeho schopností splácet úvěr ve sjednané lhůtě. Stejně jako u Snadné půjčky, i tento úvěr je možné splatit předčasně, a to za poplatek 4 % z výše mimořádné splátky. Minimální úroková sazba činí 7,5 %, RPSN je od 8,19 %.

3.5.3 Nabídka úvěrových produktů GE Money Bank

„Expres půjčka“

Žadatel o Expres půjčku může být fyzická osoba – občan, který dosáhl věku minimálně 18 let. K žádosti je nutné předložit dva doklady totožnosti a dva telefonní kontakty. Osoby, které nemají u GE Money Bank vedený běžný účet déle než čtyři měsíce, musejí navíc předložit doklad o trvalém příjmu a doklad pro ověření adresy. Pro poskytnutí úvěru je nutné mít u GE Money Bank vedený běžný účet. Úvěr je poskytován bez zajištění. Doba splatnosti je maximálně 6 let. Za předčasné splacení úvěru si banka účtuje 5 % z předčasně splacené částky, minimálně však 1.000 Kč. Úrokové sazby se liší podle doby splatnosti a výše poskytnutého úvěru – úvěry, které jsou poskytnuté na 2 roky a zároveň jsou nižší nežli 30.000 Kč, jsou poskytovány s úrokovou sazbou od 24,9 %; úvěr se splatností 5 let

s úrokovou sazbou od 11,9 %; úvěr na 6 let je úročen úrokovou sazbou od 9,9 %; ostatní lhůty jsou pak úročeny úrokovou sazbou od 13,9 %. RPSN je od 10,77 %.

3.5.4 Nabídka úvěrových produktů Československé obchodní banky - ČSOB

„Půjčka na cokoliv“

Žadatelem o tento úvěr může být fyzická osoba – občan, který dosáhl věku minimálně 18 let a zároveň nepřekročil věk 65ti let. Pro poskytnutí půjčky je nutné předložit dva doklady totožnosti. Aby občan mohl o úvěr žádat, je nutné, aby měl u ČSOB zřízený účet. U úvěru není nutné zajištění; zajištěny pak musejí být úvěry, které přesáhnou částku 300.000 Kč; je-li žadatel o úvěr nový klient ČSOB, je nutné zajištění již od půjčky ve výši 150.000 Kč. Doba splatnosti je 7 let. Výše úvěru je minimálně 20.000 Kč, maximálně 600.000 Kč u stávajících klientů, maximálně 450.000 Kč u klientů nových. Předčasné splacení úvěru je zdarma. Minimální úroková sazba je 10,9 %; RPSN od 12,74 %.

3.5.5 Nabídka úvěrových produktů Poštovní spořitelny

„Neúčelový spotřebitelský úvěr“

Žadatelem o tento úvěr může být fyzická osoba – občan od 18ti do 65ti let. Pokud již žadatel o úvěr dosáhl 65ti let, je možné zažádat o úvěr jen v případě, že si klient sjedná životní pojištění s vinkulací ve prospěch banky. Pro získání úvěru je třeba předložit dva průkazy totožnosti a doklad, kterým potvrdí zdroj svého příjmu. Žadatel o úvěr musí mít zřízen účet u Poštovní spořitelny, případně u ČSOB. Úvěr je poskytován bez zajištění do 300.000 Kč (u stávajících klientů) nebo do 150.000 (u nových klientů). Doba splatnosti je 7 let. Minimální výše úvěru činí 20.000 Kč, maximálně pak 600.000 Kč (stávající klienti) či 450.000 Kč (noví klienti). Za předčasné splacení úvěru si Poštovní spořitelna neúčtuje žádný poplatek. Úroková sazba je 12,4 % při splacení úvěru do jednoho roku. Při splacení úvěru do sedmi let činí úroková sazba 13,4 %. RPSN je od 14,61 %.

„Poštovní úvěr Čtyřlístek“

Žadatelem o Poštovní úvěr Čtyřlístek může být osoba ve věku 18 až 65 let. Při žádosti o úvěr je třeba předložit dva doklady totožnosti a doklad potvrzující zdroj příjmu. Pro poskytnutí úvěru není nutné, aby měl žadatel u České spořitelny zřízený účet. Doba splatnosti tohoto úvěru je 1 až 2 roky. Úvěr je poskytován na částky 15.000 Kč, 20.000 Kč, 25.000 Kč, 30.000 Kč. Nový klient České spořitelny může získat až 20.000 Kč bez doložení příjmů. Předčasné splacení úvěru je zdarma, žadatel o předčasné splacení platí pouze poplatek 200 Kč za zpracování žádosti o předčasné splacení úvěru. Úroková sazba je 27 %, RPSN 30,6 %.

3.5.6 Nabídka úvěrových produktů Raiffeisen Bank

„Rychlá půjčka“

Žadatelem o Rychlou půjčku – neúčelový úvěr – může být fyzická osoba – občan ve věku od 18ti let, který musí předložit doklad totožnosti a potvrzení příjmů potvrzené zaměstnavatelem. Aby mohl občan žádat o Rychlou půjčku, je nutné, aby měl vedený účet u Raiffeisen Bank. Banka požaduje zajištění úvěru od výše 200.000 Kč. Doba splatnosti je maximálně 6 let. Úvěr je poskytován na částky minimálně 20.000 Kč, maximálně pak na částky do 500.000 Kč. Klient však může získat úvěr až ve výši pětinasobku čistého měsíčního příjmu. Za předčasné splacení úvěru jsou klientovi účtována 4 % z výše mimořádné splátky. Úroková sazba je od 7,8 %, může se také lišit podle toho, zda úvěr je nebo není zajištěný. RPSN je od 8,4 % a může se také lišit podle zajištěnosti či nezajištěnosti úvěru.

Bližší porovnání uvedených úvěrových produktů je uvedeno v případové studii.

4 Případová studie - Modelová tvorba rodinného rozpočtu; Analýza příjmů a výdajů

4.1 Charakteristika modelové rodiny

Tato kapitola se zabývá analýzou finanční situace modelové rodiny se dvěma dětmi. V této kapitole si představíme modelovou rodinu se dvěma dětmi. Rodinu tvoří muž ve věku 30 let a žena ve věku 28 let, spolu vychovávají dvě děti ve věku 4 a 5 let. Muž pracuje jako referent v logistické firmě a žena je zaměstnána jako bankovní úřednice. Rodinu v takovémto složení jsem zvolila proto, že domácnost, kterou tvoří žena, muž a dvě děti je dle statistických údajů typickou českou rodinou.

Budeme sledovat, jak se vyvíjel jejich rodinný rozpočet za první čtvrtletí roku 2009. Je třeba uvést, že manželé si dosud naspořili 200.000 Kč, které mají volně uložené na osobním spořicírovém účtu u České spořitelny s nízkým úrokem 0,1 %. Mají v plánu najít spořicírový účet s výhodnějším úročením a zároveň mají požadavek, aby byla finanční hotovost kdykoliv k dispozici.

V současné době bydlí v pronajatém bytě velikosti 2 +1, za který platí měsíčně včetně služeb přibližně 9.000 Kč. V nejbližší době by se rádi porozhlédli po vlastním bydlení a již se zajímají o vhodné financování. Vzhledem ke klesajícím cenám nemovitostí chtějí svůj úmysl realizovat co nejdříve. Rodina je pouze mírně zadlužena. Muž před lety přijal kontokorentní úvěr ve výši 20.000 Kč.

4.2 Příjmy a výdaje rodiny

Vývoj příjmů rodiny za 1. čtvrtletí nedoznal výraznějších změn, jak je patrné z následujících dvou tabulek.

Mzda	1. měsíc		2. měsíc		3. měsíc	
	příjem 1	příjem 2	příjem 1	příjem 2	příjem 1	příjem 2
hrubá	19.800	17.500	22.000	18.500	18.700	18.500
čistá	16.592	14.119	17.755	15.397	15.527	14.507

Tabulka č. 5 - Přehled hrubé a čisté mzdy v 1. čtvrtletí 2009.

Zdroj: vlastní zpracování.

Pozn.: příjem 1 – příjem muže; příjem 2 – příjem ženy.

Muž v 2. měsíci dosáhl svého nejvyššího výdělku, protože se mu do mzdy promítly prémie. Naopak ve 3. měsíci doznala jeho mzda propad v porovnání s předchozími dvěma měsíci, což způsobilo opatření jeho podniku snížit zaměstnancům mzdy, aby nemuseli přistoupit k propouštění některých zaměstnanců. Jeho žena měla ve 2. měsíci příjem vyšší o 1.000 Kč, tzn. její hrubá mzda 17.500 Kč se zvýšila na 18.500 Kč. I ve 3. měsíci dosáhla stejného výdělku.

Příjmy	1. měsíc	2. měsíc	3. měsíc
příjem muže	16.592	17.755	15.527
příjem ženy	14.119	15.397	14.507
dílní příjem celkem	30.711	33.152	30.034
mimořádný příjem	0	10.000	10.000
příjem rodiny celkem	30.711	43.152	40.034

Tabulka č. 6 - Celkové příjmy rodiny za 1. čtvrtletí 2009.

Zdroj: vlastní zpracování.

Tabulka ukazuje, jaký celkový čistý příjem má rodina v daném měsíci k dispozici. Do celkového příjmu se promítly i mimořádné příjmy za nepravidelný přívýdělek obou partnerů. Nejvyššího příjmu dosáhli ve 2. měsíci, kdy mohli počítat v rozpočtu s částkou 43.152 Kč.

Skutečné příjmy	30.711 Kč		48.152 Kč		40.034 Kč		118.897 Kč	
Druh výdajů	1. měsíc		2. měsíc		3. měsíc		čtvrtletí	
	v Kč	v %	v Kč	v %	v Kč	v %	v Kč	v %
Nájemné	7.000	23,00	7.000	21,00	11.149	32,00	25.149	26,00
Inkaso	2.000	7,00	2.500	8,00	2.000	6,00	6.500	7,00
Internet, telefon	2.500	8,00	1.800	5,00	2.400	7,00	6.700	7,00
Domácnost	4.525	15,00	4.300	13,00	5.200	15,00	14.025	14,00
Oblečení	2.000	7,00	5.000	15,00	1.500	4,00	8.500	9,00
Výdaje na děti	7.000	23,00	6.400	20,00	6.500	19,00	19.900	20,00
Doprava	1.200	4,00	1.200	4,00	1.200	3,00	3.600	4,00
Pojištění	3.000	10,00	1.000	3,00	2.000	6,00	6.000	6,00
Zábava	800	3,00	1.250	4,00	800	2,00	2.850	3,00
Splátky úvěru	0	0,00	2.072	6,00	2.072	6,00	4.144	4,00
Úroky z kontokorentu	281	1,00	281	1,00	281	1,00	843	1,00
Σ výdaje	30.306	100,00	32.803	100,00	35.102	100,00	98.211	100,00
Rozdíl	405	1,34	15.349	46,79	4.932	14,05	20.686	21,06
Spoření	0		10.000		4.000		14.000	

Tabulka č. 7 - Rodinný rozpočet příjmů a výdajů za 1. čtvrtletí 2009.
Zdroj: vlastní zpracování.

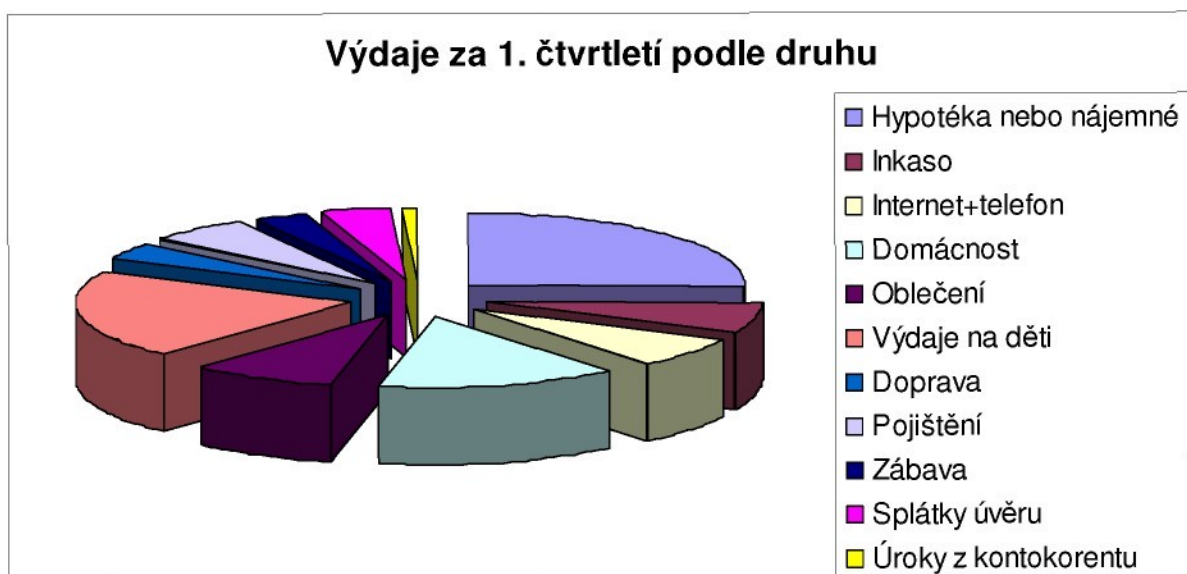
Jak vyplývá z tabulky č. 7, v rodinných výdajích tvoří největší položku výdaje za bydlení včetně služeb 25.149 Kč), následují výdaje na potřeby dětí (19.900 Kč) a výdaje na domácnost (14.025 Kč).

Tabulka č. 7 poukazuje také na fakt, že tato rodina nežije nikterak rozmařile a zadlužuje se více než uvážlivě. Ani jednou za tři měsíce se neocitli v situaci, kdy by výdaje rodiny převyšily jejich příjmy. Naopak, snažili se výraznější přebytky financí uspořít a vytvářet si tak finanční rezervy pro budoucí období, kdy by mohly jejich příjmy z nějakého závažného důvodu snížit.

Každý měsíc platí úroky z kontokorentu a ve 2. měsíci přijali neúčelový spotřební úvěr 100.000 Kč na vybavení domácnosti. Jak bude patrné z následujících tabulek, vždy pečlivě prozkoumali nabídku spotřebních úvěrů na finančním trhu. Totéž platí pro hypoteční úvěr, který přijali ve 3. měsíci za účelem financování vlastního bydlení. Rozhodli se vyřešit

problém nízko úročených úspor na spořicírovém účtu, který je naprosto nevhodný pro zhodnocování uspořené peněží.

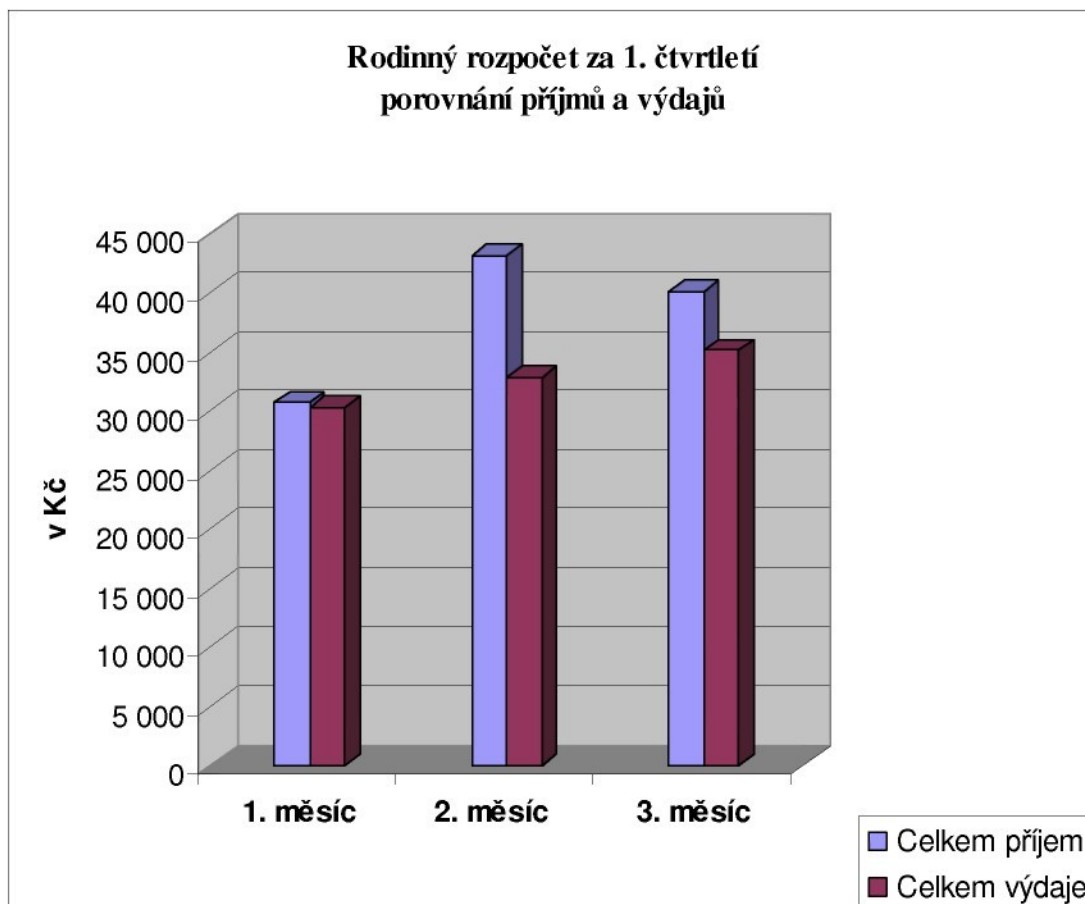
Strukturu výdajů této rodiny za 1. čtvrtletí můžeme vidět také na následujícím obr. č. 7.

Obr. č. 7 – Výdaje rodiny za 1. čtvrtletí 2009 dle druhu.
Zdroj: vlastní zpracování.

Z obrázku č. 7 vyplývá, že největší prostředky vynaložila rodina na nájemné bytu, na potřeby dětí a na domácnost.

Obrázek č. 8 ukazuje grafické znázornění situace rodinných příjmů a výdajů ve sledovaném čtvrtletí.

Obr. č. 8 – Rodinný rozpočet za 1. čtvrtletí 2009 – porovnání příjmů a výdajů.
Zdroj: vlastní zpracování.

Z obr. č. 8 je patrné, že ani v jednom ze sledovaných měsíců nepřevýšily výdaje rodiny jejich příjmy. Ve druhém a třetím měsíci dosáhly rodinné příjmy vyšší hodnoty než v prvním měsíci sledovaného čtvrtletí.

4.3 Výběr spořicího účtu

Jak již bylo zmíněno, rodina ponechala úspory 200.000 Kč na spořicírovém účtu s relativně nízkým úročením. Rozhodli se, že podrobí nabídku spořicíh účtů důsledné analýze. Jak ukazuje tabulka č. 8, zaměřili se podrobněji na čtyři spořicí účty různých bankovních institucí. Českou spořitelnu posuzovali z důvodu, že mají oba dva u České

spořitelny účty, tato bankovní instituce jim rovněž poskytla již zmíněný kontokorentní úvěr.

Název účtu		ING Konto	Osobní účet	Genius +	mBank
Instituce		ING	Česká spořitelna	GE Money Bank	eMAX Plus
Úroková sazba (% p.a.)		2,5 %	2,5 % při vkladu ≤ 49.999 Kč	0,1 % při vkladu ≤ 40.000 Kč	2,8 %
			0,3–0,6 % při vkladu nad ≥ 50.000	3,6 % při vkladu ≥ 40.000 Kč	
Úroková sazba		variabilní vyhlašovaná	pevně stanovená	vyhlašovaná	pohyblivá
Minimální vklad		neomezen	neomezen	40.000 Kč	neomezen
Účet bez výpovědní lhůty		ano	ano	ano	ano
Připisování úroků		čtvrtletně	měsíčně	měsíčně	měsíčně
Výběr hotovosti		do výše zůstatku neomezen; ihned	do výše zůstatku neomezen; ihned	min. 200 Kč; ihned	neomezen; ihned
Nutnost zřízení běžného účtu v dané bance		ano (jakýkoliv)	ano (osobní účet)	ne	ne
P o p l a t k y	za vedení/zřízení účtu	zdarma	od 159 Kč	zdarma	zdarma
	za zrušení účtu	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
	za transakce	zdarma	zdarma všechny transakce v rámci České spořitelny	tři odchozí platby zdarma; všechny příchozí bezhotovostní zdarma	zdarma
Internetové bankovníctví		ano, zdarma	ano	ano, zdarma	ano, zdarma

Tabulka č. 8 - Porovnání vybraných spořicích účtů.
Zdroj: www stránky jednotlivých finančních institucí; vlastní zpracování.

Ukázalo se, že spoření s Českou spořitelnou by rodině velký zisk nepřineslo. Částka do 50.000,- Kč je sice úročena nadprůměrně ve výši 2,5 % p. a., ale bude-li částka větší než 50.000,- Kč, úročení se pohybuje v rozmezí 0,3 – 0,6 %, což je vzhledem ke konkurenčním produktům velká nevýhoda. Nakonec se rodina rozhodla pro spořicí účet ING, na kterém je

úročena jakákoliv částka stejnou úrokovou sazbou. Další výhodou ING Konta je, že banka si za standardní služby neúčtuje žádný poplatek.

Pokud by si rodina zvolila spoření na účtu Genius + (GE Money Bank), pak by při poklesu částky pod 40.000 Kč výnosový úrok klesl na pouhých 0,1 %.

ING konto funguje jako „internetová vkladní knížka“ – klient má na účtu peníze, avšak není mu vydána platební karta k účtu. Manipulace s finančními prostředky je možná pouze prostřednictvím internetového bankovníctví, a to tím způsobem, že si klient smluvně zvolí účty, na které bude možno z ING konta převádět. Aby tedy byly peníze k dispozici, je třeba mít vedený běžný účet, na který bude možné finance převádět. Jako zajímavá se jeví nabídka mBanky, v jejíž neprospěch však rozhodla poměrně krátká doba, v níž na českém trhu existuje, a tudíž menší důvěra než v bankovní instituce, které na českém trhu fungují déle.

Z uvedených produktů je dle mého názoru nejvýhodnější ING Konto, na kterém je vložená částka úročena stále stejnou úrokovou sazbou, a to bez ohledu na výši zůstatku spořicího účtu. Další výhodou ING Konta je, že je možné začít spořit od jakékoli částky, protože minimální výše vkladu není stanovena. Založení, vedení i zrušení účtu je zdarma a nejsou zpoplatněny ani transakce. K účtu je poskytováno zdarma také internetové bankovníctví.

4.4 Rozhodování rodiny o spotřebitelském úvěru

Ve 2. sledovaném měsíci se manželé rozhodli, že si vezmou spotřebitelský úvěr, aby mohli modernizovat svoji domácnost. V široké nabídce neúčelových spotřebitelských úvěrů si všímali kromě úrokové sazby též hodnoty ukazatele RPSN, který se u úvěru od 5.000 Kč do 800.000 Kč uplatňuje. Právě prostřednictvím tohoto ukazatele, který je lepším ukazatelem pro účely porovnávání jednotlivých úvěrů než úroková sazba, mohou posoudit výhodnost spotřebitelského úvěru. Zákon č. 321/2001, Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, ukládá bankovním institucím povinnost o RPSN informovat.

Rodina se rozhodovala, bude-li úvěr ve výši 100.000 Kč splácet 36 nebo 60 měsíců. Ukazatel RPSN udávaly banky informativně od minimální výše. Jako nezanedbatelné se kromě úrokových sazeb a RPSN ukázal poplatek za vedení úvěrového účtu, který byl nejvyšší u Rychlé půjčky od Raiffeisenbank, a to 1.188 Kč ročně.

Nabídku úvěrů, o kterých manželé uvažovali, vidíme v tabulce č. 9.

Finanční instituce a název produktu	Úroková sazba od (v % p. a.)	RPNS od (v %)	Výše úvěru (v tis. Kč; min. – max.)	Vedení účtu (měsíčně)	Splatnost (min. – max.)
CETELEM ČR – Osobní půjčka na cokoliv	8,50	8,83	20 – 1.000	0 Kč	6 - 84
Česká spořitelna – Půjčka	8,00	9,85	30 – 500	49 Kč	12 - 84
ČSOB – Půjčka na cokoliv	10,90	12,17	20 – 300	50 Kč	12 - 84
GE Money Bank – Expres půjčka	9,90	12,06	30 – 600	40 Kč	24 - 72
Komerční Banka - Osobní úvěr	8,89	15,97	30 - 500	80 Kč	12 - 72
LBBW Bank -Osobní půjčka	11,90	12,98	100 – 500	50 Kč	12 - 72
Poštovní spořitelna	8,80	9,81	20 – 600	39 Kč	12 - 84
Raiffeisenbank – Rychlá půjčka	9,30	10,10	20 – 500	99 Kč	6 - 72

Tabulka č. 9 - Nabídka neúčelových spotřebních úvěrů.

Zdroj: jednotlivé finanční instituce a jejich www stránky; vlastní zpracování.

Jediná LBBW Bank, dříve Bawag Bank, nevyhovuje podmínce úvěru na 50.000 Kč a splatnosti 36 měsíců, protože minimální výše úvěru je stanovena na 100.000 Kč. Měsíční splátka ve variantě splatnosti úvěru 36 měsíců platí pro tuto minimální výši. Nejvyšší hodnoty ukazatele RPSN vykazuje nebankovní společnost CETELEM ČR, GE Money Bank a Poštovní spořitelna. Nejvíce by manželé přeplatili v obou variantách právě společností CETELEM ČR, a to o částku ve výši 15.844 Kč pro půjčku na 50.000 Kč splácenou 36 měsíců; a 47.120 Kč pro půjčku na 100.000, - Kč splácenou po dobu 5 let.

Při bližším prozkoumání nabízených spotřebitelských úvěrů se podle výše uvedených kritérií nejlépe jevil Osobní úvěr poskytovaný Komerční bankou, který dopadl mezi konkurenty jako nejlevnější. Úvěr na 100.000, Kč by manželé bance přeplatili o 24.320 Kč.

Kompletní přehled vybraných půjček a údajů o úrokové sazbě a RPSN poskytuje tabulka č. 10.

Společnost	Půjčka na 50.000 Kč, 36 měsíců			Půjčka na 100.000 Kč, 60 měsíců		
	RPSN/úroková sazba od (%)	Měsíční splátka (Kč)	Celkově přeplatí (Kč)	RPSN/úroková sazba od (%)	Měsíční splátka (Kč)	Celkově přeplatí (Kč)
CETELEM ČR - Osobní půjčka	20,57/16,49	1.829	15 844	17,67/14,87	2.452	47.120
Česká spořitelna – Půjčka	18,17/15,03	1.770	13.720	14,54/15,03	2.353	41.180
ČSOB – Půjčka na cokoli	14,61/10,90	1.635	8.860	13,06/10,90	2.169	30.140
GE Money Bank – Expres půjčka	21,34/16,90	1.644	9.184	16,99/14,40	2.348	40.880
Komerční Banka – Osobní úvěr	12,20/8,89	1.593	7.348	10,92/8,89	2.072	24.320
LBBW Bank - Osobní půjčka	14,87/11,90	3.145	13.220	14,52/11,90	2.308	38.480
Poštovní spořitelna	18,71/14,90	1.731	12.316	17,37/14,90	2.374	42.440
Raiffeisenbank - Rychlá půjčka	17,20/11,90	1.659	9.724	14,70/11,90	2.200	32.000

Tabulka č. 10 - Varianty úvěrů za podmínek vybraných finančních institucí.
Zdroj: jednotlivé finanční instituce a jejich www stránky; vlastní zpracování.
Pozn.: propočet je pouze informativní.

Z bohaté nabídky úvěrových produktů se manželé rozhodovali mezi třemi bankovními institucemi (viz tabulka č. 11) a vyžádali si další podrobnosti. Komerční banka narozdíl od konkurentů ČSOB a Raiffeisenbank nezatažuje předčasné splacení úvěru poplatkem. I po vyžádání doplňujících informací se produkt Osobní účet od Komerční banky projevil jako nejlepší volba.

	Osobní úvěr	Půjčka na cokoliv	Rychlá půjčka
	Komerční banka	ČSOB	Raiffeisenbank
Popis produktu	neúčelový hotovostní či bezhotovostní úvěr	neúčelový bezhotovostní úvěr	neúčelový hotovostní či bezhotovostní úvěr
Nutnost vedení účtu v dané bance	ano	ano	ne
Splatnost	max. 6 let	max. 7 let	max. 6 let
Výše úvěru (min. – max., v tis. Kč)	30 – 500	20 - 150 (300 pro klienty banky)	20 - 500
Bez zajištění do (v Kč)	250.000	600.000 (klient banky)/450.000	200.000
Poplatek za vedení úvěru (měsíčně; v Kč)	80	30 (klient banky)/60	99
Předčasná splátka	zdarma	1%; min. 1.000 Kč	4 % z předčasné splátky
Pojištění	schopnost splácet zdarma	volitelné za poplatek	schopnost splácet zdarma
Úroková sazba od (% p. a.)	8,89	10,9 (klient banky)/13,9	9,3

Tabulka č. 11 - Porovnání jednotlivých úvěrů.

Zdroj: www stránky jednotlivých finančních institucí; vlastní zpracování.

4.5 Rozhodování rodiny o hypotečním úvěru

Nejzávažnější rozhodnutí čekalo rodinu ve třetím měsíci 1. čtvrtletí, kdy si chtěli koupit vlastní byt. Dále se rozhodli pro účelový hypoteční úvěr, u něhož bankovní instituce zkoumá účel užití finančních prostředků. Zaměřili se na dva poskytovatele hypotečních úvěrů, a to Wüstenrot a Raiffeisenbank. Uvažovali o hypotečním úvěru na 1 mil. Kč s maximální dobou 20 let. U hypoték je důležité informovat se především na:

- úrokovou sazbu;
- dobu fixace úrokové sazby;
- poplatky;
- sankce za mimořádnou splátku;
- poplatky za správu úvěru a běžný účet.

Banka/Produkt	Wüstenrot/Hypotéka Wüstenrot				Raiffeisenbank/Hypotéka Klasik
Společní žadatelé	Spolužadatelé o úvěr může být až 6 osob tvořících maximálně 3 domácnosti.				Žádat o úvěr mohou maximálně 4 osoby.
Účel	koupě nemovitosti vybavení domácnosti rekonstrukce				koupě nemovitosti rekonstrukce, dostavba nemovitosti
Minimální výše úvěru (tis. Kč)	300				300
Maximální výše úvěru	100 % zástavní hodnoty nemovitosti stanovené bankou				8.000.000; 75 % (pozemek 50 %)
Platnost úvěru	9 měsíců				6 měsíců
Doba splatnosti	5 – 30 let (max. do 70 let věku)				5 – 30 let (max. do 65 let věku)
Zajištění	zástavním právem k nemovitosti				jakákoliv vhodná nemovitost na území ČR
Čerpání	jednorázově nebo postupně				jednorázově nebo postupně
Forma splácení	měsíčně, anuitní splátky				měsíčně, anuitní splátky
Úroková sazba pro FO pro vlastní bydlení	Fixace	do 70 %	do 80 %	do 100 %	fixace: 1,2,3,4,5,6,7,10,15 při splatnosti 20 let 1, 2, 3 – 6,34 % 4,6,7, 10, 15 – 6,94 % 5 – 7,14 %
	1	5,54 %	6,04 %	6,34 %	
	3	5,54 %	6,04 %	6,34 %	
	5	5,34 %	5,74 %	6,34 %	
	10	5,58 %	5,94 %	6,54 %	

*Tabulka č. 12 – Srovnání hypotečních úvěrů.
Zdroj: Wüstenrot a Raiffeisenbank.*

Z tabulky č. 12 vyplývá, že u Raiffeisenbank může rodina získat hypoteční úvěr do výše 75 % zástavní hodnoty nemovitosti. Tato hranice byla původně 85 %, banka však v reakci na hospodářskou a finanční krizi tuto hranici snížila na současných 75 %. Wüstenrot se k tomuto kroku neuchýlila a poskytuje hypotéku až do výše 100 % zástavní hodnoty nemovitosti. Úrokové sazby byly při srovnání obou produktů příznivější u banky Wüstenrot. Při fixaci na 5 let na 70 % hodnoty nemovitosti činí úroková sazba 5,34 %, nejvýše 6,34 % na celou hodnotu nemovitosti. U Raiffeisenbank se úroková sazba pohybovala okolo 7,14 % při fixaci na 5 let.

Zatímco Wüstenrot zpoplatňuje zpracování a vyhodnocení žádosti, konkurenční Raiffeisenbank si za tuto službu neúčtuje žádný poplatek. Wüstenrot diferencuje poplatek

za odhad nemovitostí podle typu nemovitosti. Raiffeisenbank typ nemovitosti nerozlišuje a účtuje si za odhad stejnou částku. Odlišně také řeší úrok z prodlení. Zatímco Wüstenrot počítá 15 %ní úrok z prodlení a za změny úvěrové smlouvy si účtuje 1.000 Kč bez ohledu na změnu, Raiffeisenbank při prodlení splácení hypotečního úvěru zvolila odlišnou cestu – klienta si buď pozve osobně do banky, za což dlužník zaplatí 1.000 Kč jako sankci z prodlení, nebo jednání probíhá mimo banku. Probíhá-li jednání mimo banku, účtuje si dokonce 3.000 Kč.

U Wüstenrot banky by si klient měl dát pozor také na smluvní pokutu za nedočerpání úvěru, která činí 3 % z nevyčerpané výše úvěru, a to tehdy, nevyčerpá-li dlužník více než 20 % dohodnuté výše úvěru. Raiffeisenbank nenapočítá žádné sankce za nedočerpání úvěru, za to si účtuje 500,- Kč za páté a každé další čerpání hypotečního úvěru.

V tabulce č. 13 jsou uvedeny další podrobnosti k hypotečním úvěrům dvou zmíněných bank.

Banka/Produkt	Wüstenrot/Hypotéka Wüstenrot		Raiffeisenbank/Hypotéka Klasik	
Zpracování a vyhodnocení žádosti (v Kč)	0,8 % z HÚ (min. 4.000, max. 25.000)		zdarma	
Správa úvěru (Kč měsíčně)	150		150	
Mimořádná splátka	10 % ze splacené části úvěru		mimo termín 10 % ze splacené mimořádné splátky (možné až do 25 % nesplacené jistiny)	
Odhad nemovitosti (v Kč)	Bytová jednotka	3.500	2000 (interní pracovník banky)	
	RD s pozemkem	4.800		
	Stav. pozemek	2.500		
	Stavba pro ind.rekreaci	4.800		
	Ostatní nemovitosti	individuálně		
Možnost dřívější úhrady úvěru	vždy při změně úrokové sazby bez sankce a poplatků (jinak 10 % ze splacené části úvěru)		10 % z výše předčasně splacené jistiny úvěru	
Čerpání úvěru	zdarma		zdarma	
Úrok z prodlení (% p. a.)	15		osobní jednání s klientem (v bance 1.000/mimo banku 3.000)	
Změna úvěrové smlouvy provedená na žádost klienta (v Kč)	1.000		změna v osobě dlužníka	3.000
			výměna zástavy nemovitostí	0,4 % ze zůst. úvěru ke dni
			změna typu splácení	5.000
			změna ostatních smluvních podmínek	3.000
Smluvní pokuta za nedočerpání úvěru	3 % z nevyčerpané výše úvěru, pokud dlužník nevyčerpá více než 20 % dohodnuté výše úvěru		zdarma	

Tabulka č. 13 – Poplatky vážící se k hypotečním úvěrům od bank Wüstenrot a Raiffeisenbank.

Zdroj: www stránky jednotlivých bank.

O hypoteční úvěr si zažádali oba dva manželé, přičemž osoba s nejvyšším příjmem je označena jako hlavní žadatel. Čistý měsíční příjem obou spolužadatelů činí 30.000 Kč, což je dostatečné pro úspěšnou žádost o hypoteční úvěr, který chtějí splácet nejdéle 20 let při fixaci úrokové sazby na 5 let.

Na základě srovnávacích údajů v tabulce č. 14 se rodina rozhodla pro hypoteční úvěr Wüstenrot banky. V předběžném propočtu vyšla příznivěji anuitní splátka u hypotečního úvěru Wüstenrot na 6.649 Kč v porovnání se splátkou hypotéky Klasik od Raiffeisenbank ve výši 7.837 Kč. Na úrocích by zaplatili u Raiffeisenbank o 285.089 Kč více než u konkurenční Wüstenrot banky.

Hypoteční úvěr od banky	Wüstenrot	Raiffeisenbank
Výše hypotéky (v Kč)	1.000.000	1.000.000
Úroková sazba (% p. a.)	5,09	7,14
Doba splatnosti (v letech)	20	20
Počet splátek	240	240
Úrok (v Kč)	595.850	880.939
Úmor (v Kč)	1.000.000	1 000 000,- Kč
Fixace (v letech)	5	5
Anuitní splátka (v Kč)	6.649	7.837

Tabulka č. 14 - Srovnání konkrétních hypotečních úvěrů.
Zdroj: jednotlivé finanční instituce.

4.6 Závěr

Z výše uvedených údajů je patrné, že běžná česká rodina se při pořizování bydlení, ale mnohdy i věcí běžné či dlouhodobé spotřeby, většinou neobejde.

Naše modelová rodina měla na začátku kapitál na spořicí účtu, dle dostupných údajů je však více rodin, které mnohdy ani takovou částku naspořenu nemají.

V rodině jsou také dva pracující dospělí lidé, zatímco mnoho rodin, kde je např. žena na mateřské dovolené, má příjem podstatně nižší.

Tato rodina svými příjmy splnila podmínky pro získání hypotečního úvěru, což se v dnešní době také mnoha rodinám nepodaří, zvláště nyní, v době finanční a hospodářské krize, kdy jsou bankovní instituce při poskytování úvěrových produktů opatrnější než dříve.

Navíc mnohé domácnosti, i když spotřebitelský či hypoteční úvěr získají, nemají pak prostředky na jeho splácení, což končí často např. exekucí.

Jak vidíme, v dnešní bankovní i nebankovní sféře existuje mnoho institucí, které nabízejí velmi širokou škálu produktů. Je však vždy nutné zjistit si co nejvíce podmínek pro získání cizích finančních prostředků, protože spotřebitel se může rozhodnout správně jen tehdy, je-li dostatečně informovaný o všech možnostech.

ZÁVĚR

Protože míra zadluženosti českých domácností stále stoupá, můžeme očekávat, že tento trend bude pokračovat i v budoucnu. Bude záležet také na růstu ekonomiky, jejíž zpomalení může mít negativní dopad na příjmy domácností.

Růst příjmů domácností, který byl zaznamenán v posledních letech, pohltila jejich vyšší spotřeba. Zatímco míra úspor zůstává téměř nezměněna, spotřeba s růstem příjmů značně stoupá. Ještě v devadesátých letech patřily české domácnosti k těm, které spořily více, v dnešní době je však stále více patrný klesající trend míry jejich úspor, a to dokonce více než v ostatních evropských zemích.

Zvýšené tempo zadlužování českých domácností a ochota přijímat úvěry je zapříčiněna zejména skutečnostmi, jako je vstup silných ročníků do věku zakládání vlastních rodin, růst cen nemovitostí, zjednodušení procesu při žádosti o úvěr a v neposlední řadě růst ochoty lidí utrácet a „žít na dluh“.

Nevzrostly však pouze příjmy českých domácností, ale také jejich životní náklady. Tento růst byl způsobem především růstem cen nákladů spojených s bydlením. Byl zaznamenán také meziroční nominální vzrůst výdajů spojených s individuální spotřebou.

Zadlužování českých domácností se prohlubuje i přesto, že jejich spotřeba roste pomalejším tempem a klesají jejich investiční aktivity. Také objem hypotečních i spotřebních úvěrů se nadále zvyšuje, ale již méně dynamicky. Úroveň zadlužení českých domácností v poměru k HDP je v porovnání s vyspělými ekonomikami zhruba třetinová.

Trh s úvěrovými produkty je trhem nedokonalým a je ovlivňován na straně poptávky zejména úrokovou sazbou, která určuje cenu vypůjčených finančních prostředků; na straně nabídky pak především posílením konkurence na finančním trhu.

Každý, ať už jednotlivec nebo domácnost, by měl velmi pečlivě zvážit své finanční možnosti, pokud se rozhoduje pro přijetí úvěru. Neinformovaný spotřebitel se může dostat

do nepříjemné finanční situace mnohem snadněji než ten, který se snaží získávat co nejvíce údajů a má určité povědomí o produktech a službách finančního sektoru. Domnívám se, že je vždy vhodné porovnat několik nabídek různých institucí, čímž je možné získat mnohem lepší orientaci o skutečné ceně úvěru. Mnohé půjčky znamenají závazek na velkou část života, a tak by mělo být rozhodnutí opravdu uvážlivé.

Insolvenční zákon, který nabyl účinnosti dne 1. července 2007, vypadá na první pohled pro dlužníky velmi výhodně. Nabízí jim určitou pomoc, avšak myslím si, že vyhlášení osobního bankrotu je až krajním východiskem z neřešitelné situace. Jisté však je, že osobní bankrot není pro dlužníka tak zatěžující jako např. exekuce. Přínosem tohoto zákona je zejména lepší vymahatelnost pohledávek a zlepšení vztahů mezi dlužníky a věřiteli, mezi jeho negativa patří hlavně možnost jeho zneužití. Počet osobních bankrotů bude záviset zejména na sklonu obyvatelstva k zadlužování a na fázi hospodářského cyklu ekonomiky.

Dle údajů ČNB zatím zadluženost domácností není faktorem, který by mohl ČR v nejbližší budoucnosti ohrozit. Nejvyšším rizikem v této oblasti zůstává zadlužování nízkopříjmových skupin, které se zadlužují stále více.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CITACE

Monografie

- [1] FILIP, M. *Osobní a rodinné bohatství – Kam s penězi*. 1. vyd. Praha: C. M. Beck, 2006. 474 s. ISBN 80-7179-416-3.
- [2] MACH, M. *Makroekonomie pro inženýrské studium*. 2. vyd. Slaný: Melandrium, 1998. 216 s. ISBN 80-86175-04-9.
- [3] ŠIMÍKOVÁ, I. *Finance a bankovníctví*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005. 207 s. ISBN 80-7083-898-1.

Internetové zdroje

- [4] Česká leasingová a finanční asociace [online]. [Cit. 2009-04-01]. Dostupné z <<http://www.dfa.cz/>>.
- [5] Česká národní banka [online]. [Cit. 2009-02-14]. Dostupné z <<http://www.cnb.cz/>>.
- [6] Český statistický úřad [online]. [Cit. 2009-03-15]. Dostupné z <<http://www.csu.cz/>>.
- [7] Finanční server Měšec [online]. [Cit. 2009-01-11]. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/>>.
- [8] Finanční server Moje poplatky [online]. [Cit. 2009-02-11]. Dostupné z <<http://www.mojepoplatky.cz/>>.
- [9] Finanční noviny [online]. [Cit. 2009-03-25]. Dostupné z <<http://www.financninoviny.cz/>>.
- [10] Portál Business Info [online]. [Cit. 2009-03-13]. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/>>.
- [11] Portál idnes.cz [online]. [Cit. 2009-04-12]. Dostupné z <<http://www.idnes.cz/>>.

Legislativa

- [12] Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.
- [13] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.
- [14] Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy.
- [15] Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.
- [16] Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád.
- [17] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- [18] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení – insolvenční zákon.
- [19] Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986.
- [20] Zákon č. 531/1991 Sb., obchodní zákoník.
- [21] Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

BIBLIOGRAFIE

- DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. vyd. Praha: Linde, 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.
- FILIP, M. *Osobní a rodinné bohatství – Jak se dobře zajistit*. 1. vyd. Praha: C. M. Beck, 2006. 273 s. ISBN 80-7179-466-X.
- SCOTT, D. *David Scott's Guide to Managing Credit and Debt*. Houghton Mifflin. ISBN 10:0618458700.
- SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 124 s. ISBN 80-247-1097-8.
- SYROVÝ, P. *Osobní a rodinné finance*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 158 s. ISBN 80-247-1098-6.
- ŠVEJNAR, J. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0568-4.

Tabulka č. 1 – Banky a bankovní instituce na území České republiky

Název banky	Kód banky	Právní forma	Rok vzniku	Základní kapitál (v tis. Kč)	Hospodářský výsledek za rok 2008 (v tis. Kč)	WWW stránky
➤ Komerční banka, a. s.	0100	akciová spol.	1992	19.004.926	11.795.467	www.kb.cz
➤ Československá obchodní banka, a. s.	0300	akciová spol.	1964	5.855.000	682.666	www.csob.cz
➤ GE Money Bank, a. s.	0600	akciová spol.	1998	510.000	2.973.410	www.gemoney.cz
➤ Česká Spořitelna, a. s.	0800	akciová spol.	1991	15.200.000	14.982.005	www.csas.cz
FIO, družstevní záložna	2010	Družstvo	1996	500	údaj neuveden	www.fio.cz
Bank of Tokyo–Mitsubishi/Holland/N.V.	2020	zahraniční osoba	2005	údaj neuveden	údaj neuveden	www.btmholland.com
AKCENTA – spořitelní a úvěrní družstvo	2030	Družstvo	1996	37.600	129	www.akcenta.cz
UNIBON – spořitelní a úvěrní družstvo	2040	Družstvo	1996	100.000	údaj neuveden	www.unibonsud.cz
WPB Capital, spořitelní družstvo	2050	Družstvo	1999	155.051	- 12.436	www.wpb-capital.cz
Citfin – spořitelní družstvo	2060	Družstvo	1999	35.000	údaj neuveden	www.cen.cz
Moravský peněžní ústav	2070	Družstvo	1996	257.992	6.238	www.mpu.cz
Hypoteční banka	2100	akciová spol.	1991	5.076.328	782.344	www.hypotecnibanka.cz
Peněžní dům – spořitelní družstvo	2200	Družstvo	1996	44.203	- 165	www.peneznidum.cz
Evropsko-ruská banka, a. s.	2210	akciová spol.	2008	600.000	5.354	www.erbank.eu
Citibank Europe plc, organizační složka	2600	Zahraniční osoba	2008	2.925.000	894.958	www.citibank.cz
UniCredit Bank Czech Republic a.s.	2700	akciová spol.	1996	5.124.716	4.911.656	www.unicreditbank.cz
ING Bank N.V.	3500	Zahraniční osoba	1993	údaj neuveden	údaj neuveden	www.ing.cz
LBBW Bank CZ a.s. *1	4000	akciová spol.	1991	1.798.700	78.742	www.lbbw.cz
Českomoravská zář. a rozvoj. banka a. s.	4300	akciová spol.	1992	2.131.550	801.946	www.cmzrh.cz
CALYON S.A., organizační složka	5000	Zahraniční osoba	2005	údaj neuveden	- 154.232	www.calyon.cz
ABN AMRO Bank N.V.	5400	Zahraniční osoba	1992	údaj neuveden	údaj neuveden	www.abnamro.cz
Raiffeisenbank a. s.	5500	akciová spol.	1993	11.605.192	1.400.700	www.rh.cz
J & T Banka, a. s.	5800	akciová spol.	1992	2.813.025	218.342	www.jtbank.cz
PPF Banka a. s.	6000	akciová spol.	1992	769.004	171.286	www.ppfbanka.cz

Tabulka č. 1 – pokračování

Název banky	Kód banky	Právní forma	Rok vzniku	Základní kapitál (v tis. Kč)	Hospodářský výsledek za rok 2008 (v tis. Kč)	WWW stránky
Banco Popolare Česká republika, a.s.	6100	akciová spol.	1993	500 000	- 57 393	www.bncr.cz
Commerzbank AG	6200	Zahraniční osoba	1992	795.275	749.687	www.commerzbank.cz
BRE Bank S.A., organizační složka	6210	Zahraniční osoba	2007	údaj neuveden	údaj neuveden	www.mbank.eu/cz
Fortis Bank SA/NV - pobočka ČR	6300	Zahraniční osoba	2005	1 150 000 ^{*2}	údaj neuveden	www.fortisbusiness.com
Všeobecná úvěrová banka, a. s.	6700	akciová spol.	1993	12.978.000 ^{*3}	4.067.000 ^{*3}	www.vub.cz
Volksbank CZ, a. s.	6800	akciová spol.	1996	2.005.380	338.809	www.volksbank.cz
Deutsche Bank A.G. Filiale Praze	7910	Zahraniční osoba	1995	údaj neuveden	údaj neuveden	www.db.com/czechrepu
Waldviertler Sparkasse von 1842	7940	Zahraniční osoba	1994	údaj neuveden	údaj neuveden	www.wspk.cz
Raiffeisen stavební spořitelna a.s.	7950	akciová spol.	1993	650.000	760.448	www.rsts.cz
Českomoravská stavební spořitelna a.s.	7960	akciová spol.	1993	7 238 545	1 475 290	www.cmss.cz
Wüstenrot stavební spořitelna, a. s.	7970	akciová spol.	1992	820.364	214.836	www.wuestenrot.cz
Wüstenrot hypoteční banka a. s.	7980	akciová spol.	2002	600.000	11.296	www.wuestenrot.cz
Modrá pyramida stavební spořitelna a.s.	7990	akciová spol.	1993	500 000	580 255	www.modrapyramida.cz
Raiffeisenbank im Stiftland Waldsassen	8030	Zahraniční osoba	1995	1.435	1.435	www.rb-stiftung.cz
Oberbank AG	8040	Zahraniční osoba	2004	údaj neuveden	údaj neuveden	www.oberbank.cz
Stavební spořitelna Česká Spoř. a.s.	8060	akciová spol.	1994	750 000	1 464 622	www.hurinka.cz
Česká exportní banka, a. s.	8090	akciová spol.	1995	1.850.000	195.000	www.ceb.cz
HSBC Bank plc - pobočka Praha	8150	Zahraniční osoba	1997	údaj neuveden	údaj neuveden	www.hsbc.cz

Zdroj: www stránky jednotlivých institucí, www.cnb.cz, www.ipoint.cz; vlastní zpracování.

*1 – dříve Bawag Bank.

*2 – údaj uveden v tis. GBP.

*3 – údaj uveden v SK.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Bankovní finanční instituce v České republice; 2 listy.

Příloha č. 2 – Právní úprava bankovních institucí v ČR; 2 listy.

Příloha č. 3 – Kodex jednání členů ČLFA a etický kodex finančního trhu; 2 listy.

Příloha č. 4 – Návrh na povolení oddlužení dle insolvenčního zákona; 11 listů.

Příloha č. 2 – Právní úprava bankovních institucí v ČR

Právní úprava bankovních institucí v České republice

Banky se řídí zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách; spořitelní a úvěrní družstva jsou upraveny zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

Banky jsou „právnícké osoby se sídlem v České republice, založené jako akciová společnost, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry, a které k výkonu těchto činností mají bankovní licenci.“ (Zákon 21/1992 Sb., o bankách)

„Vkladem“ se pak rozumí „svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu“, „úvěrem“ rozumíme „dočasně poskytnuté peněžní prostředky“. (Zákon o bankách)

Banky mohou kromě přijímání vkladů a poskytování úvěrů vykonávat také další činnosti, pokud je mají povolené v licenci, kterou vydává ČNB. Jedná se o činnosti, jako je např. investování do cenných papírů, finanční leasing, vydávání platebních karet a cestovních šeků, poskytování záruk, směnářskou činnost, otvírání akreditivů a obstarávání inkas, poskytování bankovních informací a jiné činnosti. [10]

Minimální výše základního kapitálu banky je 500 mil. Kč, přičemž minimálně v této výši musí být tvořen peněžitými vklady.

„Družstevní záložna“ (spořitelní a úvěrní družstvo) je „družstvo, které pro podporu hospodaření svých členů provozuje finanční činnosti, jimiž se rozumí zejména přijímání vkladů a poskytování úvěrů, ručení a peněžních služeb v různých formách. Družstevní záložna není bankou dle zákona upravujícího činnost bank a její podnikání se nepovažuje za provozování živnosti.“ (Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech (§ 1).

K tomu, aby mohla družstevní záložna vzniknout a provozovat svoji činnost, je třeba získání povolení od České národní banky. Zapisovaný základní kapitál družstevní záložny je minimálně 500 tis. Kč.

Kromě zmíněných činností může družstevní záložna vykonávat také další činnosti, jako např. poskytování finančního leasingu svým členům, platební styk, otvírání akreditivů a obstarávání inkas pro své členy, nákup a prodej cizí měny pro své členy, pronájem bezpečnostních schránek členům a další. [11]

Banky a spořitelní a úvěrní družstva podléhají doзору České národní banky, je tedy nutné, aby dodržovaly standardy, které ČNB stanoví. Nebankovní finanční instituce pod ČNB nespádají.

Příloha č. 3 – Kodex jednání členů ČLFA a etický kodex finančního trhu

Kodex jednání členů ČLFA zahrnuje:

Dodržování zákonů a zásad poctivého podnikání.

Společnosti, které jsou sdružené v ČLFA, musejí ve své činnosti dodržovat právní řád ČR. Musejí se řídit obecnými zásadami podnikatelské a obchodní etiky. Musejí také dbát na vysokou profesionalitu poskytovaných služeb.

Vztahy členských společností se zákazníky a dodavateli.

Členové ČLFA musejí ve svých reklamních, propagačních a informačních materiálech uvádět pouze pravdivé a ověřené informace. Je nutné, aby o nabízených službách podávali aktuální, srozumitelné a úplné informace. Musejí se řídit také Kodexem zásad etické reklamní praxe v ČR, který vydává Rada pro reklamu. Musejí respektovat pravidla hospodářské soutěže.

Vztahy členů asociace.

I ve vzájemných vztazích mezi sebou musejí členové ČLFA dodržovat pravidla hospodářské soutěže.

Úkoly ČLFA.

ČLFA zajišťuje vysokou kvalitu služeb, které jsou poskytovány jejími členskými společnostmi. Dále zajišťuje kontakty s příslušnými státními orgány i s příslušnými nevládními subjekty, jako je např. Sdružení na ochranu spotřebitelů.

Etický kodex finančního trhu

Tento etický kodex byl vytvořen Expertní skupinou pro finanční sektor. Kodex stanovuje etické normy chování, které by měly finanční instituce při poskytování finančních služeb

dodržovat. Společnosti, které jsou sdruženy v ČLFA, se tímto kodexem musejí řídit. Jeho cílem je především:

- napomáhat prosazování korektních vztahů na finančním trhu a zlepšování jejich úrovně,
- podporovat rozvoj služeb na finančním trhu,
- pomáhat klientům, aby porozuměli finančním službám,
- zvyšování ochrany klientů,
- posílení důvěry ve finanční trh.

Kodex stanovuje základní principy chování finanční instituce, mezi které patří deset základních pravidel:

- dodržování etických a právních norem,
- dodržování principu nestranného jednání a zákaz zneužití nerovného postavení instituce a spotřebitele,
- poskytování kvalifikovaných a profesionálních služeb, a to svědomitě, čestně a s přihlédnutím k individualitě klienta,
- poskytování průhledných a srozumitelných informací,
- poskytování dostatečných informací před, v průběhu i po uzavření smlouvy,
- zákaz nevhodných motivačních postupů – finanční instituce by měla posoudit vhodnost konkrétní služby pro konkrétního klienta,
- dodržování pravidel reklamní i propagační činnosti,
- dodržování dobrých mravů, poctivosti a pravidel hospodářské soutěže,
- dodržování ochrany osobních údajů,

seznámení klienta s jeho možnostmi, a to včetně možnosti podání podnětu či stížnosti na činnost organizace.

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Soud:		Sp. zn.: ⁱ	
-------	--	-----------------------	--

DLUŽNÍK

01 Typ: Fyzická osoba

Státní příslušnost:ⁱⁱ

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱⁱ		Rodné číslo:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:		Osobní stav:	

02 Typ: Právnícká osoba

Právní řád založení:ⁱⁱ

Právnícká osoba	Název/obch. firma:			
	IČ:		Jiné registr. č.:	
sídlo	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

03 Korespondenční adresa:^{iv}

Korespondenční adresa	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

Elektronická adresa:

Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

OSOBY OPRÁVNĚNÉ JEDNAT ZA DLUŽNÍKA

04 Fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul před jm.:		Titul za jm.:	
	Bydliště:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

05 Právnícká osoba	Název/obch. firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

06 NAVRHOVANÝ ZPŮSOB ODDLUŽENÍ

Zpeněžením majetkové podstaty ☐

Plněním splátkového kalendáře ☐

Dlužník nenavrhuje způsob oddlužení ☐

ⁱ vyplní se pouze tehdy, pokud byl je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu

ⁱⁱ vyplní se pouze u zahraničních osob

ⁱⁱⁱ datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo

^{iv} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

07 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka:

08 Očekávané příjmy dlužníka v následujících 5 letech:

09 Údaje o všech dlužnickových příjmech za poslední 3 roky:**10 Dřívější insolvenční či obdobná řízení řešící v posledních 5 letech úpadek:**

dlužníka ☐ Ano ☐ Ne **zákonného zástupce** ☐ Ano ☐ Ne
statutárního orgánu ☐ Ano ☐ Ne **člena kol. stat. orgánu** ☐ Ano ☐ Ne

Sp.zn.:

Způsob skončení:

Datum skončení:

Soud:

Sp.zn.:

Způsob skončení:

Datum skončení:

Soud:

11 Údaje o nezaházených pravomocných odsouzeních pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy:

	Sp. zn.:	Soud:
dlužníka		
zákonného zástupce dlužníka		
člena statutárního orgánu dlužníka		
člena kolektivního statutárního orgánu dlužníka		

POPIS VEŠKERÉHO MAJETKU DLUŽNÍKA

12 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv

[illegible]

13 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

[illegible]

POPIS VŠECH ZÁVAZKŮ DLUŽNÍKA

14 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné

[illegible]

15 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné

[illegible]

16 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

[illegible]

17 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

[illegible]

18 Zákon vyžaduje souhlas manžela(-ky); to neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovacích povinností dlužníkovy manžela

Souhlasím s povolením oddlužení

Manžel(-ka)	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSC:	
	Ulice:		Č.p.:	

Podpis:

Potvrzení úředního ověření podpisu:

19 Ručitel za splnění oddlužení

☐ Ano ☐ Ne

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat.narození: ⁱⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik.^v	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Rozsah ručení:	
-----------------------	--

Podpis:

Potvrzení úředního ověření podpisu:

^v Vyplňte pouze tehdy jedná-li se o fyzickou osobu podnikatele

20 Spoludlužník za splnění oddlužení

☐ Ano ☐ Ne

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat.narození: ⁱⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik.^v	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Rozsah závazku:	
------------------------	--

Podpis:

--

Potvrzení úředního ověření podpisu:

--

21

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván zároveň jako insolvenční návrh

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o

úpadku ☐

hrozícím úpadku ☐

dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek:

22

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o úpadku dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Dlužník prohlašuje, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

SEZNAM PŘÍLOH:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti

Dále:

1. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců
2. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
3. Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
4. Podepisují-li návrh ručitelé či spoludlužníci - listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení těchto osob.
5. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci – plná moc.

23 Seznam příloh:

[illegible]

24

V dne

Podpisem stvrzuje

Dlužník ☐Jiná osoba ☐

25

Jméno		Příjmení:	
--------------	----------------------	------------------	----------------------

26 Jiná osoba – fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

27 Jiná osoba – právnická osoba	Název/obch. firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

Podpis:**Potvrzení úředního ověření podpisu:**

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem.

V případě nedostatku místa použijte volný papír, který označte číslem pole a vložte jej k návrhu jako přílohu.